

Türkiye ve İsviçre’de Okul Aile Birliği: Bir Karşılaştırma Çalışması

Parent Teacher Associations in Turkey and Switzerland: A Comparative Study

Münevver ŞEHİTOĞLU

Yüksek Lisans Öğr., Afyon Kocatepe Üniversitesi,
SBE, Eğitim Bilimleri A.B.D., m_bk81@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8069-2120>

Makale Başvuru Tarihi: 14.11.2020

Makale Kabul Tarihi: 26.12.2020

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Mehmet KOÇYİĞİT

Dr. Öğr. Üyesi., Afyon Kocatepe Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
mkocyyigit@aku.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-1836-844X>

Anahtar

Kelimeler:

Okul Aile Birliği,
Karşılaştırma,
Türkiye,
İsviçre,
Eğitim Yönetimi,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye ve İsviçre’de (Zürich kantonu) okul aile birliği [OAB] kurumunun yapısını ve işleyişini ülkelerin ilgili mevzuatlarını inceleyerek ve her bir ülkeden birer okul müdürü, okul aile birliği başkanı ve öğrenci velisinin görüşlerini karşılaştırarak benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada veriler doküman analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Türkiye’de Afyonkarahisar ili merkez bölgesinden bir ortaokuldan ve İsviçre Zürih kantonu merkez bölgesinden yine bir ortaokuldan 2 okul müdürü, 2 okul aile birliği başkanı ve 2 öğrenci velisinden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda, her iki ülkedeki okul aile birliği yönetmeliğinde benzerlikler ve farklılıklar bulunmuştur. Bunun yanı sıra görüşmelerden elde edilen sonuçlar aracılığı ile her iki ülkede de ilgili mevzuatın uygulamaya nasıl yansıtıldığı konusu tartışılmış ve iki ülkedeki okul aile birliği yapıları karşılaştırılmıştır.

Keywords:

Parent-Teacher
Association,
Comparison,
Turkey,
Switzerland,
Educational
Administration,

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the structure and functions of the Parent-Teacher Association [PTA] organizations in Turkey and Switzerland (Zurich canton) by going through their legislations, and put forth the similarities and differences comparing the views of school principals, PTA presidents and parents from each country. In this study, which was designed as a qualitative research, the data were collected through document analysis and semi-structured interview form. The study group consisted of 2 principals, 2 PTA presidents and 2 parents from secondary schools one of which is in Afyonkarahisar city center in Turkey and the other in Zurich city center in Switzerland. As a result of the research, similarities and differences were found in the regulations of parent-teacher association in both countries. In addition, through the results obtained from the interviews, the issue of how the relevant legislation is reflected in the implementation in both countries was discussed and the parent-teacher association structures in the two countries were compared.

1. GİRİŞ

Aile, insan toplulukların devamlılığını ve sürekliliğini sağlayan ilk ve temel kurumdur. Çocuğun gelişim sürecindeki en önemli faktörler anne ve babanın bakımı ve sorumluluğu üstlenen kişiler olarak bilinmektedir (Özkapınar, 2018). Çocuk içinde yaşadığı toplumsal kültürü ailesinden öğrenir ve bu ortam içerisinde bedensel, bilişsel, sosyal ve ruhsal olarak şekillenir. Aile yaşamında çocuklar ilk temel davranışları, inançları, çevreleri ile farkındalıklarını ve toplumsallaşma yetilerini kazanırlar (Vural, 2004:131-139).

Sayın (1999) aileyi hem bir grup hem de bir kurum olarak ifade etmiştir. Aile; biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk olarak ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli sosyal kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş maddi ve ruhsal zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktarma görevini üstlenen aynı zamanda hem grup hem de kurum özelliği taşıyan biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyal, ahlâki, dinsel ve hukuksal görünümlere sahip sosyal bir birimdir (Sayın, 1999: 33). Dengeli, duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu aile ortamında, yeterli sevgi, güven ve anlayış içinde büyüyen çocuklar gelişimleri için gerekli deneyimleri elde ederek sağlam bir kişilik yapısına sahip olurlar (Cumalıoğlu, 2007:12). Gökçe (1976)'ye göre aile, anne-baba ve çocuklar tarafından sosyal-duygusal bağ ile oluşan ortak bir alanı paylaşan ilk toplumsallaşmadır. Aynı evde yaşayan ekonomik ve duygusal desteği sağlayan bir birliktir (Gökçe, 1976:46-67). Bu doğrultuda çocuğun kişiliğinin aile içi etkileşim sonucu geliştiği ve ailenin çocuğun toplumdaki evrensel doğrulara uyumlu bir birey olarak yetişmesinde önemli bir yer tuttuğu ifade edilebilir. Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin çocukların ilk eğitimcileri olduğunu söylemek de mümkündür. Çocuğun okula başlaması ile yeni bir çevreye dâhil olması hem çocuk hem aile üyeleri için önemli bir geçiş sürecidir. Ebeveynler, yaşanan değişiklikler karşısında sahip olduğu denge durumunu korumak için çaba sarfeder. Bu durumda okul ve aile arasındaki yeni koşullara uyum ve denge sağlanması açısından aile içerisinde yeni gündelik davranışlar düzenlenerek uygulanmalıdır (Özgün, 2013:181).

2. AİLE VE EĞİTİM

Tarihsel süreç içerisinde eğitimin tanımına yüklenen anlam farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Ertürk (1988) eğitimi; *“Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme, meydana getirme süreci”* olarak tanımlamıştır (Ertürk, 1988:3). Güven (2015:8)'e göre eğitim; *“Bir toplumu, o toplumu oluşturan bireylerin toplu yaşama katılarak kişiliklerini geliştirmeleri için onlara sunulan bir araçlar ve yöntemler toplumu”* olarak ifade edilmiştir. Günümüzde eğitim belirlenmiş amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş eğitim sistemleri yoluyla profesyonel eğitimciler eli ile farklı düzey ve özelliklerde eğitim kurumlarında her yaş, cinsiyet ve toplumsal sınıftan insana sunulan bir hizmet halini almıştır (Koçyiğit, 2018:212). Bu doğrultuda eğitime yüklenen anlamlar genel itibarıyla kişinin bireysel ve sosyal yaşantısında kendi varlığının yapısal özelliklerinin gelişimine katkı sağlamak, bireyin toplumsallaşmasını sağlamak ve bireyin davranışlarının şekillenmesine yardım etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Türk milli eğitiminin temel amaçları ise 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda belirlenmiştir. Bu amaçları (MEB, 1973) ve eğitimin yapılan tanımlamalar doğrultusunda özelliklerini dikkate alarak bireyler yetiştirebilmenin en önemli etkenlerinden birisi de ebeveynlerdir. Ebeveynlerin ya da ailenin özelliklerinin çocuğun eğitimsel çıktılarında doğrudan ya da dolaylı olarak önemli olduğu bilinmektedir (Alcaraz, 2020). Ebeveynlerin çocukların eğitim hayatları ile ilgilenmeleri ve öğretmenleri ile olumlu ilişkiler kurmaları sonuç olarak çocukların uyum düzeyini arttırmakta ve problem davranışları da azaltmaktadır (Özgün, 2013:184). Bundan dolayıdır ki Türk Milli Eğitim'inin temel amaçlarının gerçekleştirilmesi için sağlıklı ve güvenli bir aile ortamı yanında, çocuklarının eğitim kurumlarında geçirdikleri zaman ve yaşadıkları deneyimlerin takibi, paylaşılması ve hatta zenginleştirilebilmesi konusunda ailelere büyük rol düşmektedir. Bu doğrultuda aileler çocuklarının gelişim süreçlerini takip edebilmeli, bu konuda kendilerini geliştirmeye çalışmalı ve okullar ve eğitimcilerle olan bağlarını koparmayarak bu rollerini yerine getirmeye çalışmalıdırlar.

Epstein (1995:81-96) ailelerin eğitimcilerle birlikte çalışmalar yaparak, ortaklık kurarak, iş birliği içinde olması ile ilgili yapılan araştırmalardan hareketle bir çerçeve oluşturmuştur. Bu kuramsal açıklama, anne-baba, okul ve yakın çevre ilişkisini açıklamada psikolojik, eğitimsel ve sosyolojik bakış açılarını birleştirmektedir. Bu çerçeve oluşturulurken çocukların eğitimlerini ve sosyalleşmelerini etkileyen üç unsurdan söz etmektedir. Bunlar; aile, okul ve toplumdur. Epstein (1995:85) okulun aile ve toplumla iş birliğinin sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan adımları şu altı madde ile açıklamaktadır;

1. Ebeveynlik becerilerinin öğretilmesi ve destekleyici ev ortamı oluşturma,
2. Okul programları ve öğrenci gelişimi hakkında bilgili bir iletişim, bilgi akışı oluşturma,
3. Gönüllü ebeveynlerin okul faaliyetlerine dâhil edilmesi,
4. Evde öğrenmeyi sağlama, aileleri ev ödevlerine, müfredat etkinliklerine dahil etme,
5. Velileri okul kararlarına dâhil etme,
6. Toplumla iş birliği yapma ve toplumun kaynaklarını ve hizmetlerini okulu güçlendirmek için kullanmadır.

Çocuğun ailede başlayan eğitimi okulda şekillenir ve sosyal çevrede devam eder. Sağlıklı bir eğitim, bu üç birimin iç içe birbiriyle doğru ortantıda çalışmasına, özellikle okul ve aile arasındaki bağın güçlü olmasına bağlıdır. Çocuklar temel kural ve davranışları aile çevrelerinden öğrenirler. Okul ise çocukların belirlenen amaçlara ulaşması ve çocukların toplumsallaşmasını, çevreyi tanınmasını ve ailenin eğitim süreçlerine katılması ile bir bütünlük oluşmasını sağlamaktadır (Vural, 2004:147-151). Epstein (1995:81-96)’e göre ebeveynler her doğrultuda okuldaki sürece dâhil edilmeli ve gereken koordinasyonun ve iş birliğinin sağlanması gerekmektedir. Aile kurumunda çocuklara bazı sorumlulukların verilmesi ve aile fertleri arasında karşılıklı yardımlaşmanın sağlanması çocukların davranışlarını olumlu açıdan etkileyecektir. Ayrıca ev içerisinde belirli kuralların ve düzenin olması, velilerin aile kurumundaki düzeni sağlayabilmeleri ve iyi rehberlik yapabilmeleri açısından önemlidir. Okul-aile ve hatta toplum etkileşiminin çocuğun davranışlarını ve başarısını etkileyeceğini ve bu nedenle okul sürecinde velilerin tüm aşamalara dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Okul-çevre ilişkilerinin sağlıklı ve uyum içinde olduğu durumda öğrencilerin okul ortamındaki davranışlarını olumlu açıdan etkilemektedir. Ayrıca öğrencilerin kendi kapasitelerini fark etmelerini sağlayarak doğru kararlar alabilme cesaretini oluşturmaktadır. Doğan (2012:199-205)’ye göre; okul aile birliklerinin duyuruları ve destekleri ile ailelerin eğitim ile ilgili programlara katılmaları sağlanarak iş birliği fırsatı sunulmalıdır. Aile, toplumsal çevre ve okul yönetimi birlikte uyumlu ve sağlıklı bir iletişim kurmaları ile yaşanan değişim ve sorunlar karşısında ortaklaşa bir katkı oluşturulmasında ve etkilerini göstermelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Epstein (2011:609-613) okul aile ve toplum iş birliğinin özelliklerini açıklamıştır. Ona göre okul, aile ve toplum ortaklıkları çocuklar ve okuldaki başarıları ile ilgilidir, tüm aileler içindir ve okul öncesinden liseye kadar tüm sınıf seviyelerinde önemlidir. Öğrenciler okul, aile ve toplum ortaklıklarının başarısının anahtarıdır ve toplum da ortaklık programlarının başarısı için önemlidir. Okul, aile ve toplum ortaklıklarının program ve uygulamalarını geliştirmek ve uygulamak bir kerelik olaylar değil, süreçlerdir. Okul, aile ve toplum ortaklıkları, öğrencilerin okulda başarılı olmalarına yardımcı olmak için sonuçlara odaklanır ve öğrencinin öğrenmesini ve başarısını artırmak için gerekli olan diğer okul iyileştirmelerinin ve yeniliklerinin yerine geçmez.

Tüm bunlar ışığında iki farklı ülkedeki okul aile birliği (OAB) kurumunun yapısını ve işleyişini karşılaştırmayı hedefleyen bu çalışmada çalışma kapsamının çok da dışına çıkmadan kısaca iki ülkenin eğitim sistemleri hakkında bir miktar genel bilgi vermek faydalı olacaktır.

3. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ HAKKINDA

Türkiyede eğitim sistemi Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından merkezden yönetim ilkesine göre örgütlenmiştir. Eğitim sistemi ile ilgili tüm kararlar Bakanlık tarafından verilmektedir (Yılmaz, 2008:73-95). MEB aynı zamanda taşrada il ve ilçelerde örgütlenmiştir. Tüm il ve ilçelerde İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İlçe Eğitim Milli Eğitim Müdürlüğü bulunur. Bütün merkez ve taşradan MEB sorumludur. Eğitim sisteminde 2012’de yapılan kapsamlı yenilikler çerçevesinde eğitim öğretim basamakları 4+4+4 yıllık süreler olacak şekilde uygulamaya konulmuştur. Yeni uygulama ile 4 yıl ilkökul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olmak üzere toplamda 12 yıl zorunlu eğitime karar verilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumları uzun yıllardır faaliyet göstermektedir fakat hala –*çalışmalar sürmesine rağmen*- isteğe bağlı olup zorunlu eğitim kapsamında değildir (Uçar, 2019:73-75). 2018 yılı itibarıyla Türkiye’de anaokulundan lisansüstü düzeye kadar 25 milyon civarı öğrenci ve bir milyondan fazla öğretmen mevcuttur ve bu sayı artmaya devam etmektedir (Erdem vd., 2019). 2019 yılı itibarıyla ülke nüfusunun 83 milyon civarında olduğu (TÜİK, t.y.) da düşünüldüğünde eğitimin ülkede yaşayan bireylerle ilgisi ve önemi de daha iyi anlaşılacaktır.

4. İSVİÇRE (ZÜRİH) EĞİTİM SİSTEMİ HAKKINDA

İsviçre yaklaşık 8.4 milyon nüfusa sahip ve bunların arasından 2.1 milyonu yabancı uyruklu nüfusu olan bir ülkedir. İsviçre kantonlara dayalı federal yönetim yapılanmasına sahiptir (SKBF-Bildungsbericht, 2018:14-17). Farklı kültürleri içinde barındırması sebebiyle İsviçre’de Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romanşça (*Römansh*) dilleri konuşulmaktadır. Ülkede yer alan 26 kanton Federal Hükümeti oluşturmaktadır (Arı, 2006:1-26). 1970 yılında yeni eğitim politikaları yapılandırılarak, tüm kantonların genel yönetmelik çerçevesinde kendi müfredat ve kaynaklarını belirleyebilme ve uyum sağlabilmek hakkına sahip olma yetkileri için yeni Eğitim-Antlaşması sağlanmıştır (Meyer, 2018:11). Yönetimin temel yapısı ve kanunlar merkeze alınır ve belli ölçülerde yerel yönetim hakkı kantonlara verilmiştir. Eğitim, Araştırma ve Yenilik Politikasına ilişkin ulusal ve uluslararası konularda federal bir kurum olan İsviçre Ekonomi, Eğitim ve Araştırma Departmanı / Bakanlığı (EDK) genel çerçevesi ile çizilmiş kanunları ve kararları kantonlara bildirir. Tüm kantonlar bildirilen genel kanunları baz alarak ayrıca kendi yönetmelik ve kurallarını oluşturma hakkına sahiptirler. Aynı şekilde kantonlar zorunlu eğitimden sorumlu olduğu gibi yasaları, eğitim sisteminin amaçlarını, ilkelerini ve yapılarını da düzenler. Yasal hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi tüm kantonların mevzuatında aynı değildir. (Brühlmann ve Staehelin, 2017:22). İsviçreli vatandaşlar yasalar ve parlamento tarafından kabul edilen kanunlarda değişiklik yapmak istediklerinde referanduma gidebilirler. Referandum kanton ve belediye düzeyinde de gerçekleştirilmektedir. Seçmenler belediye meclisi, sınav denetim kurulları ve şube eğitim müdürlüğü (okul komisyonu) gibi organları seçme hakkına sahiptirler (Gemeindeamt, 2018:13-22).

EDK İsviçre genelinde 2006 yılında yeni kararlar alarak kantonlar arası eğitim politikaları, iş birliği ve koordineli çalışmalar gerçekleştirebilmek için müfredat içeriğini tekrardan *müfredat 21* olarak tanımlayarak ulusal eğitim hedef ve kalitesini gözden geçirerek eğitim standartlarına uyumlu hale getirmiştir (Meyer, 2018:12). Her kanton çok dilli bu ülke içerisinde kendi özel eğitim geleneklerine ve kültürel farklılıklarına göre eğitimini şekillendirmektedir (Kayır, 2018:17). Müfredat 21, 2014 yılında özellikle Almanca konuşulan kantonlarda eğitim müdürlüğü tarafından onaylanmıştır. Zürih kantonunda ise temel eğitim bölümlerinde 2018/2019 öğretim yılında yürürlüğe girmiştir. Müfredat’ın içeriğinde yer alan temel konular “*Doğa, insan, toplum, vatandaşlık, sağlık ve kendine/çevresine duyarlılık*” gibi ders başlıkları içermektedir (Kappler ve Schaer, 2019:4-9).

Zürih Kantonu Eğitim Müdürlüğü, Ortaokul ve Mesleki Eğitim Makamında görev yapan eğitim konseyi 9 üyeden oluşmaktadır. Eğitim Konseyi, bir danışmanlık komisyonu olarak Eğitim Müdürlüğüne bağlıdır. Kantonda seçimler ile gerçekleştirilen ve konseye aday olmak isteyen herkes demokratik bir seçim ile dört yıllık bir süre için seçilmeye hak kazanırlar. Zürih şehrindeki eğitim sisteminin gelişimi ile ilgilenir, ilkökul, ortaokul ve meslek okulunun eğitim alanları arasında koordinasyon kurarak eğitim politikasının temel sorunları üzerine bir pozisyon almak amacıyla görevlendirilirler. Ayrıca eğitim konseyi üyeleri, eğitim, iş, kültür ve sosyal bilimler alanlarında aktiftir ve kendi mesleki alanları ile ilgili çalışmalarından bilgi ve deneyim sağlarlar. Eğitim Konseyinin karar alma yetkileri eğitime ilişkin diğer kanunlarda düzenlenmiştir (Bildungsdirektion, 2018:9). Genellikle hükümette yer alan partilerden seçilen bir üye başkanlık etmektedir.

İsviçre’de Zürih kantonunda zorunlu eğitim süresi anaokulu 2 yıl, ilköğretim 6 yıl ve ortaöğretim 3 yıl olarak 11 yıl sürmektedir. Öğrencilerin ikamet durumlarına bakılmaksızın, çocuklar için 11 yıl zorunlu ve ücretsizdir. Kantonlar, her öğrencinin ikamet ettiği yerde veya ikamet yerine en yakın olan devlet okuluna devam etmesini sağlamaktan sorumludur. Ayrıca kantonların özerk olmaları sebebiyle her kantonda eğitim yılı basamakları farklılık göstermektedir. (Wolter, 2018:36-37). İsviçre’de zorunlu eğitim sonrası lise eğitim zorunluluğu yoktur. Öğrenciler liseye ya da çıraklık eğitimi verilen meslek eğitimlerine yönelebilirler (Apaydın, 2018:512-524). Zürih kantonuna bağlı belediyelerde eğitim şubeleri okullar ile bağlantılı çalışarak iş birliği sağlamaktadır. Bu çalışmalar yüksek ve bütünsel bir eğitim standardını oluşturan, Zürih şehrinin kalitesine önemli bir katkı sağlayan, okul kurumlarına ve temel eğitim bölümlerine kendini adayan kurumlardır. Bu doğrultuda okulda yapılan okul aile birliği seçimlerinin demokratik bir alt yapı ile gerçekleştiği söylenebilir (VSA, 2020:10).

Okul müdürü olarak istihdam kantonların düzenlemelerinin prensiplerine dayanır ve kişiler okul müdürü olarak EDK tarafından tanınan bir sertifika ile müdürlük ilanlarına başvurabilirler. Okul liderlerinin öğretmen yetkinliği diplomasına ihtiyacı yoktur. Okul yönetimi eğitim düzeyine sahip nitelikte diploması olması yeterlidir (Bildungsdirektion, 2018:5-17).

Öğretmenlerin göreve başlayabilmeleri için İsviçre Eğitim Departmanı Konferansının (EDK) onayladığı öğretmen yetkinlik ders programına göre öğretmenlik eğitimi diplomasına -*Üniversite veya pedagojik yüksek okulu*- sahip olmaları gerekmektedir (Bildungsdirektion, 2018:19). Belediyeler eğitimden sorumlu müdürlüğe

öğretmenlik alanında boş pozisyonları bildirir. Eğitim müdürlüğü okullarda ihtiyaç duyulan öğretmenlik boş pozisyonlar listesini yayımlar. Bu doğrultuda öğretmenlik nitelikleri ile ilgili hükümleri taşıyan kişiler okullara başvuru yaparak okul yönetimi veya okul müdürleri tarafından görevlendirilmektedirler (Gesetzsammlung, 1999). Ayrıca İsviçre PISA 2018 sonuçlarına göre her üç alanda (okuma, matematik, fen) Türkiye’den daha yüksek ortalamalar sergilemiştir (OECD, t.y.).

5. İSVİÇRE VE TÜRKİYE OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırma bulgularına geçmeden önce bu bölümde kısaca her iki ülkenin okul aile birliği sistemleri hakkında genel bilgiler vermek okul aile birliği yapılarını karşılatırmada da faydalı olacaktır. Bundan dolayı her iki ülke sistemleri hakkında genel bir fikir verebilecek şekilde ayrıntıya girmeden bazı bilgiler sunulmuştur.

5.1. Türkiye’de Okul Aile Birliği

Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliğine göre Türk eğitim sisteminde okul-çevre ilişkilerini işletmede önemli olan kurumlar, okul-aile birlikleri dernekleridir. Okul aile birliklerinin yasal temeli ise 1946 yılında toplanan 3. Milli Eğitim Şurası’nda atılmıştır. Şuranın altıncı maddesi, “*Aile ve okul arasında iş birliği sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması*” tanımı ile ilk “*Okul Aile Birliği Yönetmeliği*” ile Türk okullarında okul aile birlikleri kurulmaya başlanmıştır (Akbaşlı ve Tura, 2019:1751). Okul aile birliği, okullarda; öğrencileri Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul çalışanları ile veliler arasında iş birliği yapılmasını sağlamaktadır. Bunun yanında okulun bina, tesis, derslik, atölye, teknoloji sınıfı v.b bölümlerinin onarımlarının yapılması ve yenilenmesi, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımı, milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunma, sosyal-kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleme, maddi olanakları yeterli olmayan öğrencilere destek sağlama, eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapma gibi görevleri yerine getirmektedir. 2012 yılında Resmi Gazetede yayınlanan, 14.06.1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanununa dayanarak hazırlanmış Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği’ne göre yürütülen bir kurumdur (Resmi Gazete, 2005).

5.2. İsviçre’de (Zürih) Okul Aile Birliği

Manastır okullarında eğitim alan çocuklara geleneksel ve kültürel yapının dışına çıkılarak, sosyal olanakların sağlanması gibi amaçlarla organize olan okul kurumları oluşturulmuştur. Çocukların pedagojik eğitimi hak etmesi gündeme getirilerek, ebeveynlerin çocukları için farklı çözümler aramaya ihtiyaç hissetmeleri doğrultusunda yeni bir arayış hareketi başlatılmıştır. Eğitim sisteminin sosyolojik temeller ile yeniden yapılandırılması sonucunda, sisteme dâhil edilen farklı fırsatlarla ve demokratik yapıdaki okulların yaygınlaştırılması ile ailenin ve okulun iş birliği önem kazanmıştır. İsviçre Ebeveyn-Okul Topluluğu (SAZES) 1981 yılında ebeveynlerin günlük okul hayatına daha fazla dâhil olabileceği konusunda düşüncelerini ortaya koyarak öncülük etmiştir (Fend, 2009:13-14). Zürih kantonunda, “*Okul ve Ebeveyn Evi*” bu iş birliğini ilk geliştiren ve veli-okul iş birliğinin yürürlüğe girmesini sağlayan kuruluştur (Neuenschwander vd., 2008:3). Kanton düzenlemelerine bağlı olarak, ebeveynler çocuklarının sınıflarına katılma ve çocuklarının okul gelişimini öğrenme hakkına sahiptirler.

İsviçre Eğitim Bakanlığı öncelikle çocuk-aile ve okul-aile arasındaki iş birliğini, çocukların yasal temsilcileri ile ilgili önemli konuları yönetmeliğe göre ana hatlarıyla belirlemiştir. Bu doğrultuda Kanton kararnamele ebeveynlerin haklarını ve yükümlülüklerini korumak zorundadır (EDK, 2014:1-25). İsviçre’de, tüm kantonlar ve belediyeler eğitim sektörünün sorumluluğunu paylaşır. Zorunlu eğitimin temel basamağının geniş sorumluluğu kantonlara ve belediyelere aittir. Okulların yapısal, çevresel faktörleri, eğitim niteliği, velilerin istekleri ile ilgili gelişim gösterebilmesi için kantonlar ve okullar arası iş birliği şarttır. İş birliği hem siyasi komitelerde hem de çeşitli çalışma gruplarında, komisyonlarda ve uzman konferanslarında gerçekleşir (EDK, 2014:1-25).

Tüm kantonlar ve okullar yaşanılan ortam ve çevresel faktörleri göz önünde bulundurarak, veli iş birliği için kendi konseptlerini ve resmi kararlarını geliştirebilirler. Okul ve ailenin iş birliği yasal bir kararla kesinleştikten sonra kantonlar kendi amaçlarını belirlemeye yönelik çalışmalar başlatmışlardır. Okullarda ailelerin katılım gerçekleştirmesi her kantonda farklı tarihlerde resmîyet kazanmıştır (VSA, 2020:2-10). İsviçre’de Zürih eyaletinde okul aile birliği 55. yasında yer alan İlköğretim Okulları Yönetmeliği’nin 24. maddesi Zürih

şehrinin okul çevreleri ve Zürih şehrinin okul birimlerine göre düzenlenmiştir. Genel amaç olarak ebeveynleri okula daha fazla dâhil etme eğilimi söz konusudur (Elternreglement, 2010:1-10).

Okul kurumu çocukların hem akranlarıyla sosyalleşmesini sağlayan hem bilişsel anlamda geleceğine yön vermesine ve evrensel değerleri benimsemelerine yardımcı olurken, gelişim dönemlerini sağlıklı geçirmeleri açısından da etkilemektedir. Okul birliğinin, veliler ve öğretmenler ile birlikte koordineli çalışmaları, okulda ve aile ortamında eğitimin ve çocukların gelişim sürecinin etkinliğini artırmaktadır (Neuenschwander vd., 2008:5). İki ülkenin farklı kültürlerden oluşması ve farklı coğrafyalarda farklı geçmişlerinin olması sebebiyle okul aile birliklerinin karşılıklı olarak incelenmesi literatüre katkı sağlayacaktır. Bu nedenle Avrupa’da gelişmiş ülkelerden biri olan İsviçre’nin okul aile birliği kurumu örneği ile Türkiye’nin okul aile birliği kurumunu karşılaştırarak farkların ve benzerliklerin ortaya konması sağlanarak kurumun değerlendirilmesi konusunda da bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ebeveynlerin etkin olmalarının okullarda öğretmenlerle iş birliği içinde olmalarının, çocuklarının okullarındaki başarısına yüksek katkı sağlayacağı bilinmektedir. Bu nedenle okul ve ailenin iş birliği içerisinde olmasının eğitime katkı sağlayacağına farkında olunması ve okul ile veli arasındaki köprü olan okul aile birliklerinin çalışmalarının nasıl katılım sağladığını öğrenmek sebebiyle diğer ülkelerin sistemlerini ve uygulamalarını inceleyerek ve görüşmeler ile karşılaştırılarak yararlı bilgiler edinmek önemlidir. Araştırma bu gerekçelerden hareketle gerçekleştirilmiştir.

5.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Türkiye ve İsviçre’deki (Zürih kantonu) okul aile birliği kurumlarını inceleyerek karşılaştırmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Türkiye ve İsviçre’de (Zürih kantonu) okul aile birliklerinin “*organları ve seçimleri*” arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
2. Türkiye ve İsviçre’de (Zürih kantonu) okul aile birliklerinin “*amaçları ve görevleri*” arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
3. Türkiye ve İsviçre’de (Zürih kantonu) okul aile birliklerinin “*sınırlılıkları*” arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
4. Türkiye ve İsviçre’de (Zürih kantonu) okul aile birliklerinin “*mali durum ve gelirleri*” arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
5. Her iki ülkede okul aile birliği ve işleyişine dair paydaşların görüşleri nelerdir?

5.4. Araştırma Modeli

Okul Aile Birliği kurumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma karşılaştırmalı bir eğitim araştırmasıdır. Karşılaştırmalı eğitim, dünyadaki eğitim sorunlarının benzerliğini ortaya koymakla birlikte bu sorunların farklı ülkelerde farklı şekilde meydana geldiğini ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alandır (Türkoğlu, 1998). Araştırma bir temel nitel araştırmadır ve durum çalışması olarak desenlenmiştir. Temel nitel araştırma deseninde araştırmacılar hayatın nasıl işlediğini anlamak isterler, anlamayı ve açıklamaları getirmeyi hedeflerler (Patton, 2002). Temel nitel çalışmalar tüm disiplin ve uygulama alanlarında görülebilir, muhtemelen eğitim alanındaki en yaygın nitel araştırma biçimleridir. Veriler görüşme, gözlem ya da doküman analizi yöntemleri aracılığıyla toplanır (Merriam, 2013). Bu çalışma da iki aşamada yürütülmüştür. İlk olarak doküman incelemesi yöntemi ile ilgili mevzuatlar incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Daha sonra ise okul aile birliği paydaşlarından birer okul müdürü, veli temsilcisi ve okul aile birliği başkanı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, veriler betimsel analiz yöntemi ile incelenmiş ve bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın etik açıdan herhangi bir problemi olmadığına dair Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan Kasım, 2020 tarihli ve 2020/211 sayılı karar ile onay alınmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması adına veriler araştırmacılar tarafından karşılıklı kontrol yapılarak dökümlenmiştir. Görüşme yolu ile veriler toplanırken katılımcıların onayları alınarak veri kaybı olmaması amacı ile ses kaydı yapılmıştır. Ortaya çıkan tema ve kodlar bulgular sunulurken tablolar halinde sunulmuş ve doğrudan alıntılarla bulgular desteklenmiştir. Ayrıca araştırmanın bir bölümünde verilerin elde edildiği dokümanların kaynakları verilmiştir. Erişime açık olan bu kaynaklara isteyen araştırmacılar ulaşabilmektedirler.

5.5. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Afyonkarahisar il merkezi ve İsviçre Zürih Kantonu merkez bölgesi 2 devlet okulunda (ortaokul) görev yapan amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme ile seçilmiş 2 müdür, 2 okul aile birliği başkanı ve 2 veli temsilcisi (sınıf annesi) olarak 6 kişiden oluşmaktadır. İsviçre’de veri toplanan katılımcılar İsviçre kökenli İsviçre vatandaşlarından seçilmiştir. Her iki ülkeden de okul müdürleri erkek ve sırasıyla 34 ve 37 yaşlarındadır. Okul aile birliği başkanları kadın ve sırasıyla 29 ve 55 yaşlarındadır. Öğrenci velileri kadın ve sırasıyla 41 ve 38 yaşlarındadır. Veriler toplanırken önce okul müdürlerine ulaşılmış ve onlar aracılığı ile o okulun okul aile birliği başkanı ve veli temsilcisine ulaşılmıştır. Veriler bu 6 kişi ile telefon görüşmesi yapılarak elde edilmiştir.

5.6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında verilerin toplanmasında Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği ile Schweizerische Konferenz der kantonalen Erziehungsdirektion ve Bildungsdirektion Elternmitwirkung Kanton Zürih adlı belgelerden (bkz. skbf-csre.ch, bi.zh.ch, stadt-zuerich.ch, vsa.zh.ch, zhlex.zh.ch, edk.ch, zh.ch, edudoc.ch) yararlanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmış ve araştırma soruları dikkate alınarak gruplandırılmış ve yorumlanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması belli bir amaca dönük belgelerin alınmasını, edinilen bilgilerden bir bütünlük oluşturulmasını ve bilgilerin değerlendirilmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın ikinci aşaması için ise katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılara görüşmelerin kaydedileceği bildirilmiştir ve onayları alınmıştır. Görüşmeler 45 ila 60 dakika kadar sürmüştür. Öncelikle ses kaydına alınan görüşme verilerinin üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan verilerin dökümü yapılmış ve veriler yazılı formata dönüştürülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Görüşme soruları 26 sorudan oluşmaktadır. Katılımcılara yöneltilen sorular Ek 1’de verilmiştir.

Araştırmada bulgular raporlanırken müdür, okul aile birliği başkanı ve velilerin gerçek isimleri kullanılmamış, bunun yerine müstear isimler verme (Tm1, İm2 Toab1, İoab2, Tv1, İv2 vb.) yoluna gidilmiştir. Üç bölümden belirlenen temalara ve alt temalara göre veriler, araştırma soruları çerçevesinde gerekli yerlere yerleştirilerek kategorize edilmiştir. Veriler çalışmanın doküman analizi kısmında içerik analizi, görüşme verilerinin analizi safhasında da betimsel analiz yolu ile analiz edilmiştir. Verilerden çıkarılan tema ve kodlar araştırmacılar tarafından karşılıklı kontrol yöntemi ile kontrol edilmiş ve elde edilen tema ve kodlar tablolar halinde sunularak araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Ayrıca, çalışmanın aktarılabilirliği için bulgular, doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, ilk olarak Türkiye ve İsviçre (Zürih, bu aşamadan sonra okunurluğu kolaylaştırmak adına İsviçre olarak isimlendirilecektir) okul aile birliklerinin ilgili mevzuatlarının karşılaştırılması yer almaktadır. İkinci olarak müdür, okul aile birliği başkanları ve veli temsilcilerinden görüşme soruları doğrultusunda elde edilen bulgular sunulmuş ve yorumlanmıştır.

6.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Birinci araştırma sorusuna yönelik bulgular tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. İsviçre ve Türkiye’de Okul Aile Birliklerinin “Organları ve Seçimleri” Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?

	<u>Türkiye</u>
1.	Genel kurul, birliğin tüm üyelerinden meydana gelen kuruldur. Okul yöneticileri, tüm öğretmenler ve veliler okul aile birliğinin üyeleridirler. Okullar açıldıktan sonra tüm üyeler müdürün daveti üzerine okulda toplanır. Genel kurul, katılan üyelerle toplanır ve bunların çoğunluğu ile karar alır. Ancak toplantı yeter sayısı, yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek üye sayısının dört katından, öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek üye sayısının iki katından az olamaz. Genel kurulun toplanamaması durumunda, en geç otuz gün içinde çoğunluk aranmaksızın toplantı yapılır ve kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır. Genel kurulda okulun hazırlanan tahmini bütçesi görüşülüp, ihtiyaçların giderilmesine yönelik yönetim kurulunu yetkilendirmekte ve okulun eğitim-öğretim kalitesinin yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmaktadır.

2. Yönetim kurulu, okul müdürü, müdür yardımcıları ve öğretmenler arasından seçilen birer üye ve veliler arasından seçilen dört üye olmak üzere bir yıllığına yedi üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulu, sadece anne veya baba olan veliler ile istemeleri halinde okul yaptırarak Bakanlığa bağlı bulunan hayırseverler arasından seçilen beş üyeden oluşur. Yönetim kurulu başkan ve üyeleri en fazla üç defa seçilebilir. Başkan ve yönetim kurulu üyeleri aynı anda birden fazla birlik yönetiminde görev alamazlar. Okul aile birliği adına görev yapmakta ve genel kurulda alınan kararları bir plan dahilinde uygulamaktadır. Alınan kararlar el ile yazılarak imzalanmaktadır. Okulda eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesi için okul müdürlüğü ve velilerle iş birliği yapmaktadır. Birliğin tahmini bütçesini hazırlar ve genel kurulda görüşülen bütçeyi okul ilan panosunda duyurur.
3. Denetim kurulu, genel kurulca seçilen ikisi veli olmak üzere üç asil ve üç yedek üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulunun faaliyetlerini inceleyerek, sonuçlarını bir rapor halinde genel kurula sunmaktadır. Okulda denetlemeler sonucunda aykırı bir faaliyet tespit etme durumunda genel kurulu toplantıya çağırılmaktadır.

İsviçre

1. Yönetim Kurulu: Okul Müdürlüğü, öğretmenler ve okuldaki veli temsilcilerinden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu Aile Birliğini ve Okulun dış yüzünü temsil etmektedir. Aile Birliği ve Okul Yönetimi ile iletişimi sağlamaktadır. Okulda gerçekleştirmek istenen toplantıları yönetmekte ve başkanlık etmektedir. Alınan kararları raporlaştırmakta, belgelerin muhafaza edilip düzenlenmesini ve idari görevleri yerine getirmektedir.
2. Aile Konseyi/Birliği: Aile birliği, veliler, okul ve öğretmenler arasındaki irtibat noktasıdır. Öğretmenler ve okulda çalışan tüm personel arasında yapıcı ve şeffaf bir iş birliğinde bulunan, okulun iç ve dış çevresinin bakımı ve korunması için özen gösteren bir kuruldur. Aile konseyi tüm veli temsilcilerinden oluşmaktadır. Yönetim Kurulunda bir kişi seçme hakkına sahiptirler. Aile konseyi, veli ve okul arasındaki fikir alışverişini artırmak amacı ile iletişim akışına olanak tanır. Okulda gerçekleştirilmek istenen tüm organizasyon, proje ve sosyal faaliyetleri destekleyerek karşılıklı bir iş birliği ve anlayışı sağlamayı amaçlamaktadır.
3. Veli Temsilcileri: Eğitim-Öğretim yılının başladığı ilk günlerde her okul yönetimi, öğretmenler, tüm veliler ve yerel belediye sakinleri ile okul toplantısı gerçekleştirilerek toplantı akşamı demokratik oy birliği ile bir yıl süreliğine bir veya iki kişi seçimi yaparak tamamlar. Seçim herkese açıktır. Ebeveynler ele alınmasını istedikleri tüm konuları ve kaygılarını gündeme getirebilirler.

Tablo 1'e göre, Türkiye ve İsviçre okul aile birliğinin organları ve seçimlerinin incelenmesi sonucunda her iki ülkede de birliklerin 3 bölümden oluşması açısından benzerlik göstermektedir. Türkiye OAB yönetim kurulu müdür-müdür yardımcılığı ve veliler ile 7 üyeden oluşurken, İsviçre OAB üye sayısı belirtmemesi ile farklılık göstermektedir. Türkiye'de denetim kurulu 3 asil 3 yedek üyeden oluşurken, İsviçre'de veli temsilciliği 1 veya 2 delegeden oluşması ile farklılık göstermektedir. Ayrıca Türkiye okul aile birliğinin yönetim kurulunun istekleri üzerine bağlı bulunan hayırseverler arasından seçilen 5 üyeden oluşabileceğini madde olarak belirtmiştir. Türkiye'de okul aile birliği okullar açıldıktan sonra müdürün üyelerine daveti ile toplantı gerçekleştirilerek başkanlık seçimi yapılırken İsviçre'de tüm okullar açıldıktan sonra çevre sakinlerine okulda açık olarak demokratik bir oylama ile seçim yapılması açısından farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar doğrultusunda İsviçre OAB organları ve seçimleri velilere ve okul çevresine daha çok söz hakkı tanımaya çalışırken Türkiye'de OAB organlarına öğrenci velisi üyelerin dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Türkiye'de OAB'nin okul müdürlüğü ve velilerle iş birliği yapma amacı ile İsviçre'de OAB'nin veli ve okul yönetimi ve okul çalışanları ile şeffaf bir iş birliği sağlamayı amaçlamaları benzerlik teşkil etmektedir.

6.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

İkinci araştırma sorusuna yönelik bulgular tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. İsviçre ve Türkiye'de OAB'lerin "Amaçları ve Görevleri" Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?

Türkiye

- a) Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- b) Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.
- c) Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla okul yönetimince planlanan kurs, sınav, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlamak.
- ç) Okul yönetimiyle iş birliği yaparak eğitim ve öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının değerlendirilmesine katkı sağlamak.
- d) Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri ödemelerin yapılmasını sağlamak.
- e) Millî bayramlar, belirli gün ve haftalar ile kültürel yarışmaların düzenlenmesi giderlerine katkıda bulunmak.
- f) Okula yapılan aynı ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak, sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, şartlı bağışları amacına uygun olarak kullanmak.
- g) Kantin ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.
- ğ) Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak.

- h) 28/8/2007 tarihli ve 26627 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği’nde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.
- i) Eğitim ve öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.
- i) Eğitim ve öğretimi geliştirmek amacıyla oluşturulan çalışma komisyonlarına katkı sağlamak.
- j) Ulusal ve uluslararası projelere katılmak ve proje amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak.
- k) Eğitim ve öğretimle ilgili diğer etkinliklere destek olmak.

İsviçre

Okul Aile Birliği komitesi okul, veliler ve yetkililer arasında düzenli bir bilgi ve görüş alışverişine bağlıdır. Okul için irtibat noktasıdır ve yapıcı ve açık bir taahhütte bulunur. Velilerin bilgi edinme hakları okul programının geliştirilmesinde merkezi bir öneme sahiptir.

Okul Aile Birliği komitesi, yasal veliler ve öğretmenler arasındaki iş birliği, okul bakımı ve okulda çalışan herkes ile işbirliği ve iletişim halindedir. Okuldaki tüm faaliyetleri destekler.

Okul Aile Birliği komitesi, öğretmen ve yasal veliler ile düzenli temaslar ve bunlar arasında bilgi alışverişini sağlar.

Okul Aile Birliği komitesi, ev ve okul arasında karşılıklı anlayışı teşvik eder ve ortak projeler yürütülmesini sağlar.

Görev alanları: Projelere katılım, okulun görevlerine ve vizyonunu yerine getirmeye destek ve okul binası ve teneffüs alanlarının tasarımı, okul iç kalite güvencesinin oluşumundaki sürecine dahil olma, okul etkinliklerine destek, ebeveynlerin eğitiminin teşvik edilmesi, velilerin sorunlarına yönelik destek, fırsat eşitliği, yabancı kökenli ailelerin entegrasyonu için destek sağlar.

Okul aile birliği başkanı ve üyeleri veliler ile düzenli olarak bilgi alışverişinde bulunur ve veli katılım faaliyetlerini koordine eder.

Okul aile birliği okul yönetimine velilerin endişelerini dile getirirler

Öğretmenler ve veliler arasındaki görüşleri ve kaygılarını ortaya koyarak çözüm yolları bulunması için fırsat tanır.

Tablo 2’ye göre OAB’lerin amaçları ve görevleri incelendiğinde, Türkiye’nin Milli eğitiminin genel amaçlarına ve öğrencilerin Milli değerlere yönelik yetiştirilmesinin önemine vurgu yapılırken, İsviçre’de eğitimin genel amaçları, velilerin okul ile iletişimi ve duyurulardan haberdar olması, düzenli bilgi alışverişi, okulun fiziksel alan tasarımı ve yabancı kökenli çocukların entegrasyonuna önem verilmesi gibi açılardan farklılık göstermektedir. Velilerle iş birliğinin sağlanması, çocukların teşvik edilmesi, fırsat eşitliğine imkân tanınması maddeleri her iki ülkede de benzerlik göstermektedir.

6.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Üçüncü araştırma sorusuna yönelik bulgular tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. İsviçre ve Türkiye’deki OAB’lerin “Sınırlılıkları” Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıkları Nelerdir?

Türkiye

Birlikler, bakanlık mevzuatına aykırı çalışmalar ile siyasi faaliyet ve kişilere çıkar sağlayıcı iş ve işlemler yapamaz. Birlik yönetim ve denetleme kurulu üyelerine huzur hakkı ve benzeri adlar altında herhangi bir ödeme yapılamaz. Okullardaki defile, sergi ve kermesler, 13/1/2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğine aykırı yapılamaz.

İsviçre

Okul Aile Birliğin okulda denetleme konumu ve işlevi yoktur.

Öğretim teknik yöntemler ve geçerli müfredat ile ilgili kararlara katılması, ders içeriğinin değişimi gibi konularda karar verme yetkisine sahip değildirler.

Okuldaki öğrencilerin bireysel problemleri ve okulun idari problemleri ile baş etme sorumluluklarına sahip değildirler.

Sınıf içi düzenleme, öğrenci gruplarını oluşturma yetkisine sahip değildirler.

Okulun öğretmen ve personel alımlarına seçme ve karışma yetkisine sahip değildirler.

Tablo 3’e göre OAB’lerin “sınırlılıkları” incelendiğinde, Türkiye’de birliklerin mevzuata aykırı, kişisel çıkar, siyasi faaliyetler ve sosyal etkinliklerle ilgili olarak yönetmeliğe aykırı hareket edemeyeceği ve üyelere ödeme yapılamayacağı maddeleri vurgulanırken İsviçre’de birliklerin müfredat değişikliği, eğitim-öğretim program içerikleri değişikliği ve okul-sınıfla ilgili fiziksel değişiklikler, okul personeli değişiklikleri gibi konularda yetki sahibi olamayacağının vurgulanması farklılık göstermektedir. Ayrıca İsviçre okul birliklerinin bireysel öğrenci problemleri yerine tüm okula giden öğrencileri kapsayan öğrenci problemleri ile ilginme yetkisine sahip olabilecekleri anlaşılmaktadır.

6.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Dördüncü araştırma sorusuna yönelik bulgular tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. İsviçre ve Türkiye’deki OAB’lerin “*Mali Durum ve Gelirleri*” Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıkları Nelerdir?

Türkiye

- Aynı, nakdî, şartlı/şartsız bağış ve yardımlardan,
  - Okulların bünyesindeki kantin ve benzeri yerlerin işlettilmesi, gerektiğinde işletilmesinden elde edilen gelirlerinden,
  - Kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişilikleri ve gerçek kişilerin, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde eğitim ve öğretimin yapıldığı saatler dışında gerçekleştirecekleri sosyal, kültürel, sportif, kurs, proje, sınav, toplantı, kampanya ve benzeri gelir getirici etkinliklerinden sağlanan gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşur.
- Gelirler birlik adına bankalarda açılacak hesapta toplanır.
- Birlik gelirlerinin; okulun bütçe disiplini çerçevesinde, eğitim ve öğretim giderleri ile maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarına harcanması esastır. Tüm harcamalar, birlik yönetim kurulunun kararı ile yapılır. Okul için gerekli ihtiyaç ve harcamalar için okul yönetiminden yazılı talep alınır. Mal ve hizmet alımları birlik yönetim kurulu üyeleri veya uzmanlık gerektiren işlerde okul aile birliği üyelerinden oluşan en az üç kişilik bir komisyon marifetiyle yapılır.
- Birliğin banka hesabındaki paralar, birlik başkanı ve muhasip üyenin müşterek imzasıyla çekilir. Birlik başkanının bulunmadığı durumlarda başkan yardımcısı yetkilidir.
- Birliğin gelirlerinin elde edilmesinde ve harcanmasında görevli ve yetkili olanlar; kaynakların okul ihtiyaçlarına yönelik etkili, verimli ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmasından sorumludurlar.
- Birlik başkanı elde edilen gelirler, alınan bağışlar ve yönetim kurulu kararlarıyla yapılan harcamalara ilişkin bilgileri okul müdürüne her ayın sonunda yazılı olarak bildirir.

İsviçre

Okulda delegeler ve okul aile birliği başkanlık toplantıları için okul yönetimi bir oda veya derslik tahsis etmek durumundadır. Aile birliğin okuldaki katılımları için okul materyalleri okul sekreterliğinde ücretsiz olarak kullanımına açıktır.

Okul yönetimi tarafından okul aile birliği için yıllık bütçe belirlenir.

Okul yönetimi, eğitim-öğretim sürecinin doğrudan etkilememesi koşuluyla diğer okul kaynaklarını ücretsiz kullanma iznine sahiptir.

Veli komiteleri okul yönetiminden kredi alabilirler.

Okul aile birliği yapmış olduğu organizasyonlar, etkinlikler veya başka çalışmalar için tahsis edilen fonların kullanımı hakkında okul yönetimine rapor vermelidir.

Zürih şehrinin okulları ve çevreleri, ilgili kurumlar için her yıl okul aile birliği için belirli bir bütçe miktarı belirleyerek okul aile birliğinin yapacağı harcamalar ve katılım maliyetleri karşılamakta destek sağlar (posta ücreti, fotokopi, büro malzemeleri, toplantılarda içecekler, masraflar, etkinlikler, seminerler, çeviriler için tazminat vb.).

Tablo 4’e göre OAB’lerin “*mali durum ve gelirleri*” incelendiğinde, Türkiye’de birliklerin gelirleri bağış, sosyal etkinlikler, kantin işletme gelirleri ve diğer gelirlerden elde edilerek okul aile birliği başkanı tarafından veya okul aile birliği başkan yardımcısı tarafından toplanarak banka hesabına yatırılarak gerçekleştirken, İsviçre’de birliklerin gelirleri okul yönetimi tarafından yıllık bütçe belirlenerek ödeme sağlanması ile iki ülke arasında farklılık göstermektedir. Yapılan harcamaların okul yönetimine yazılı olarak belgelendirilmesi maddesi ise her iki ülke arasında benzerlik göstermektedir. Ayrıca İsviçre’de OAB’lerin ihtiyaçları doğrultusunda okul idaresi, okul materyallerini kullanma izni ve derslik tahsis etme durumundadır.

6.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde Türkiye ve İsviçre’de OAB’lere ilişkin okul müdürü, okul aile birliği başkanları ve velilerin görüşlerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, görüşme verileri üzerinde yapılan nitel analizler sonucunda, bulgular müdür, okul aile birliği başkanı ve veli olmak üzere üç bölüm ve beş ana tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar *müdür için*; beklentiler ve gereklilik, oab-bağış ve bütçe, veli-oab istek ve eksiklikleri, oab-mevzuat olarak belirlenmiştir. *OAB için*; seçim ve yetkiler, katkılar ve organizasyon, okulda alan ve maliyet, eksiklikler ve mevzuatta yeterliliktir. *Veli için ise*; iletişim ve yetkinlik, oab-etkinlik ve katılım, veli beklentileri ve yönetim eksikliği ve sınıf bütçesi olarak belirlenmiştir. Müdürlerin görüşleri beş ana temada gruplanmıştır. Bu görüşler ve alt temaları Tablo 5’te belirtilmiştir.

6.5.1. Okul Müdürlerine Yönelik Sorular ve Yanıtlar

Tablo 5. İki Ülkede Okul Müdürleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin “*Beklentiler ve Gereklilik, Bağış ve Bütçe, Veli-Birliğin İstekleri ve Eksiklikleri ve Okul Birliği Mevzuatı*” Temalarına Yönelik Görüşleri

Müdür Temalar	Türkiye Kodlar	İsviçre Kodlar
Müdürlerin Beklentileri ve OAB-Gereklilik	OAB Okul politikalarına göre davranış Okulun paydaşları ve destekleri OAB ortak kararlar alınır Veli sosyal aktiviteler katılım Öğretmen-veli-öğrenci paydaş şarttır Veli organizesi için gerekli	OAB-okul ve veli iş birliği Yönetmelikte yer alan görevleri algılamak Okul idaresi ve veliler arasında yetkili kişi Projeleri ve faaliyetleri yönetme ve destek Okul ziyaret günlerinde mevcut bulunma Kurslar, eğlenceler, özel günler düzenleme Önemli ve faydalı bir kurum OAB-geribildirim organıdır
OAB- Bağış ve Bütçe	OAB hesabına gönüllülerden bağış kabulü Materyal ve mal yardımları kabul Şahıs, belediye, iş adamları OAB ihtiyacı kendi belirler Müdür OAB harcama ve bankadan para çekme yetkisi verir	Gönüllülerden bağış kabul edilmez Bağış söz konusu değildir Okulun kendi bütçesi vardır Bağış olursa öğrenci eşitliğinde güçlük yaşanır Okulun kendi bütçesi var ayrıca projelere ödeme yapılır OAB kendi bütçesi sınıf başı 100 franktır Ayrıca etkinliklere maddi talep sonucu idareden verilir
Veli-OAB İstekleri ve Eksiklikleri	OAB-Veli faaliyetleri sınırlılıkları OAB-istekleri mali durumlar göre karşılanır Çocuklarla ilgili sorunlar OAB başkanlığı görev zorunluluk gibi görünüyor Kimse başkan olmak ve seçilmek istemiyor Yük ağır görülür	Veli ve OAB istekleri karşılanır ve destek verilir İstek ve dileklerini istişare ve iş birliği ile karar verilir Müfredat ve öğretmen ile ilgili şikayetler dikkate alınmaz OAB okulda kontrol organı değildir Göçmen çocukların velilerine ulaşımında zorluk OAB olarak farklı kültürden veli-okul daha iyi iletişim ve katılım OAB-Veli almanca dil engelini aşmaya çalışma
OAB-Mevzuat	Yönetmelik pek bilinmiyor Mevzuat yetersiz Uygulama sıkıntılar, teoride kalıyor OAB-okulun veli gücü	Yönetmelik uygulamaya çalışıyor Uygulama zorluğu yaşanmıyor Okul-veli-çocuk yararı Gelişim programlarını daha erken dahil etmek ister

Tablo 5’te yer alan okul müdürlerin yanıtları değerlendirildiğinde, okul aile birliklerinin gerekliliği karşılaştırıldığında, Türkiye’de okul müdürünün birliğin okul-paydaşlar iletişimi, veli organizasyonu sağlama ve okula destek verme konularında etkili olduğunu belirtmesi ile İsviçre’de okul müdürünün okul aile birliğinin okul-veli ile iş birliğini sağlaması ve okul-veli ilişkilerinde yetkili, önemli ve faydalı bir kurumdur şeklinde yaklaşımları benzerlik göstermektedir. OAB’lerden beklentiler karşılaştırıldığında, Türkiye’de okul müdürünün okul politikalarını benimsemiş davranışlar sergilenmesinin ve sosyal aktivite yürütebilmek için velilerin görüşlerinin alınmasının önemli beklentiler olduğunu belirtmesi ile İsviçre’de okul müdürünün birliğin yönetmelikte yer alan görevleri algılamaları, veli-çocuk yararı bilinci, projeleri yönetmede destek sağlamaları ve tüm faaliyetlere katılımı beklemesi açısından benzerlik göstermektedir. Okul Müdürlerine yönelik sorular ve yanıtlar şu şekildedir:

Soru: Velilerden ve okul aile birliğinden beklentileriniz nelerdir? Beklentiler gerçekleşiyor mu? Okul aile birliklerini veli-okul ilişkisi açısından gerekli ve yararlı buluyor musunuz?

“İmkânlar ve şartlar el verdiği müddetçe az da olsa gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Velilerin görüşleri bizim için değerli olmasından dolayı birlik onların görüşlerini alarak sosyal aktivite düzenlemeye başlar. Birliğin okul politikalarına uygun davranışlar sergilemelerini ve öğrenci ile velilere de bu politikaları benimsetmelerini bekleriz. Birlik ile toplantılar yaparak ortak kararlar alırız” (TM1).

“Genel anlamda birlikler beklentilerimizi karşılıyorlar. Okul ile velilerin birbirini anlayabilmesi ve iş birliği sağlanması için gerekli bir kurumdur. En önemlisi ise okul aile birliği okul için bir geribildirim organıdır. Velilerle iletişim halinde olmaları sebebiyle idare ve veli arasındaki yetkili kişidir. Bu nedenle gerekli ve önemlidir” (İM2).

Okul müdürlerin “Okul birliği bağış ve bütçe” temasına yönelik cevapları karşılaştırıldığında, Türkiye’de okul müdürünün okul dışından gelen gönüllü bağış ve yardımları okul aile birliğinin hesabına kabul ettiklerini belirtmesi ile İsviçre’de okul müdürünün okul adına bağış söz konusu değildir ifadesiyle farklılaştığı

görülmektedir. Türkiye’de okul müdürü plan ve etkinliğe göre bütçe hesaplanarak gelen bağışa göre harcama yapılacağını belirtirken, İsviçre’de okul müdürü okulun kendi bütçesinin olduğunu ve etkinliğe göre ödeme yaptıklarını ifade ederek farklılık ortaya koymuştur. İlgili soru ve yanıtlar şu şekildedir;

Soru: Gönüllülerden bağış kabul ediyor musunuz? Veli ve okul aile birliklerinin çalışmalarına ne kadar bütçe ayırıyorsunuz? Okuldaki okul aile birliğinin veya velilerin organizasyonlarına ve talep ettikleri çalışmalara ne kadar destek veriyorsunuz?

“Okul aile birlikleri gönüllülerden gelen bağışları (materyal, mal, para yardımları) kabul ederek banka hesabına yatırır. Okul aile birliği ihtiyaçlarını plan ve etkinliğe göre kendileri belirler ve ona göre banka hesabından kendileri çekerler ve faturalandırır. Müdür olarak okul aile birliği başkanını para çekebilmeleri için yetkilendiriyoruz. Bu yetkiye ben sahip değilim. Fakat müdür olarak gelen yardımlar sonucunda gerekli desteği veririz” (TM1).

“Okul kurumu gönüllülerden bağış kabul edemez. Okulumuzun kendi bütçesi vardır. Bağış olursa öğrenciler arasında eşitlik sağlamada güçlük yaşarız. Bağış yapan bireyler farkında olmadan ayrıcalık isteyebilirler. Çok sıkıntılı ve riskli bir durum. Aile birliğine sınıf başı 100fr. bütçe tahsis ederiz. İsterlerse kullanırlar. Ayrıca aile birliğinin yapmak istediği proje ve etkinlikleri talep sonucu maddi yardım ile destekleriz” (İM2).

Okul müdürlerinin “Veli-OAB istekleri ve eksiklikleri” temasına yönelik cevapları karşılaştırıldığında, Türkiye’de okul müdürünün mali durum ve imkanlara göre faaliyet ve istekleri karşılamaya çalıştıklarını belirtmesi ile, İsviçre’de okul müdürünün istişare sonucu isteklerin karşılanıp destek verildiğini belirtmesi benzerlik göstermektedir. Türkiye’de okul müdürü OAB başkanlığı görevi kabulünde güçlük çektiklerini, yönetmeliğin bilinmemesi ve yük ağır görüldüğü için zorlandıklarını ve bu anlamda eksiklik gördüğünü belirtirken, İsviçre’de okul müdürü okul aile birliğinin bir kontrol organı olmadığını ve müfredat ile ilgili konulara dâhil edilemeyeceğini ifade ederek ayrıca farklı kültüre sahip OAB üyelerine ulaşmada eksiklikler olduğunu ve bu alanda çalıştıklarını belirterek farklılık göstermektedir. İlgili soru ve yanıtlar şu şekildedir:

Soru: Veli ve okul aile birliklerin isteklerini karşılayabiliyor musunuz? Okul aile birliklerinde eksik gördüğünüz noktalar nelerdir?

“Mali durumlarımıza göre birliğin ve velilerin isteklerini yerine getirmeye çalışıyoruz. Velilerin ayrıca çocuklarıyla ilgili farklı sorunları varsa onlarla görüşerek etkileşim sağlıyoruz. Okul aile birliğine kimse başkan olmak istemiyor, yükü ağır ve zorunlu bir görev olarak algılandığı için. Yönetmeliğin bilinmemesi açısından eksiklik görüyorum” (TM1).

“Veli ve birliğin istekleri istişare sonucu karar verilerek destekleriz. Okul birliği bir geri bildirim organıdır kontrol organı değildir. Bu nedenle okulun müfredatı ve öğretmenler ile ilgili şikayetleri dikkate almaz. Göçmen ve farklı kültürden gelen velilere ulaşmakta zorluk çekiyoruz. Birliğin daha fazla yabancı velileri ve Almanca dil engelini aşmayı gerektiren çalışmalar yapmalarını isterim” (İM2).

Okul müdürlerin “OAB-Mevzuat” temasına yönelik cevapları karşılaştırıldığında, Türkiye’de okul müdürünün mevzuatı yetersiz bulduğunu ve okul aile birliğinin yönetmeliği bilmediklerini belirtmesi ile İsviçre’de okul müdürünün okul aile birliğinin yönetmeliği uygulamaya çalıştığını ve zorlanmadıklarını belirtmesi farklılık göstermektedir. Ayrıca Türkiye’de birlik başkanlık seçimlerinde görevin yük gibi görülmesinden dolayı zorlandığı belirtilmiştir. İlgili sorular ve yanıtları şu şekildedir;

Soru: Okul Aile birliği ile ilgili mevzuat sizce yeterli mi? Çalışıyor mu? Uygulamada problemlere sebep oluyor mu? Oluysa, önerileriniz nelerdir?

“Mevzuatta yetersizlik ve sıkıntılar var. Bence tüm okulların kendi bütçesi olmalı ki okulun kendi gücü ve yetkisi olsun. Tabi ki çoğu konu teoride kalıyor. Yönetmeliği gelen okul aile birliği başkanı bilmediği için her alanda okul müdürleri sorumlu zannediliyor. Bu açıdan uygulamada zorluk yaşıyoruz. Eğer okulun çevresi ve velisi güçlü ise okul aile birliği de güçlü oluyor ve daha çok faaliyet yapılabilir” (TM1).

“Genel anlamda yönetmeliği uygulamaya çalışıyoruz. Mevzuat ile ilgili bir zorluk yaşamıyoruz. Okulun ve çocukların yararı için çalışmalara yer veriyoruz bu nedenle teorik bilgiye pek takılmayız. Çocuklar için düzenlenen gelişim programlarını daha erken yaş gruplarına dâhil etmek isterdim (örn. Korona bilgilendirme hikâyeleri vb.)” (İM2).

6.5.2. Birlik Başkanlarına Yönelik Sorular ve Alınan Yanıtlar

İki ülkenin OAB başkanları ile yapılan görüşmelere ilişkin “seçim ve yetkiler, katkılar ve organizasyon, okulda alan ve maliyet, eksiklikler ve mevzuat ve yeterlilik” temalarına yönelik görüşleri tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. İki Ülkenin Okul Aile Birliği Başkanları İle Yapılan Görüşmelere İlişkin “Seçim ve Yetkiler, Katkılar ve Organizasyon, Okulda Alan ve Maliyet, Eksiklikler ve Mevzuat Ve Yeterlilik” Temalara Yönelik Görüşleri

OABB Temalar	Türkiye Kodlar	İsviçre Kodlar
Seçim ve Yetkiler	Her yıl Okulda Toplantıda seçilir OAB-Kurul seçimlerinden sonra 5 asıl 5 yedek üye ile aralarından başkan seçilir Alınan karar uygulamaları Okul İdaresi ve velilerle iş birliği Alınan kararları deftere işler Tahmini bütçe hazırlama Maddi şartlar	Her yıl en az 4 veli ve 2 öğretmen (okul idaresi nadiren) üyeden oluşur Her yıl demokratik oylama ile halka açık seçim Tek ebeveynlik ve göçmen veli temsilcisi önemli Velilerin katılımını ve ihtiyacını belirleme ve sunma Okulun çevresi ile uyumu sağlamak Okul yönetimi ile okul çevresinin etkileşimi Yetkinin önemi yok, uygulama ve değişim sağlanır
Katkılar ve Organizasyon	Bahar Şenliği ve geziler Deneme sınavı hediye Öğretmenler günü Hediye Yönetim kurulu istişare Okul idaresini bilgilendirme Velilere duyuru	Güncel sorunlara uzmanlar (mobbing ve bağımlılık) Meslek seçimi desteği Teneffüs-okul güvenliği için düzenleme Veli ve Birlik ile toplantı ve grup çalışmaları Web-site destekleri Spor günleri, Yıldız yürüyüşü, bisiklet günleri
Okulda alan ve Maliyet	Tahsis bir alan yok Öğretmenler odasında toplantı Tahmini bütçe hazırlık sonucu bağış talep Bağış, Kermes, Yardım, Kantin kiralaları	Çalışmalar için oda tahsis Okul idaresi Yıllık bütçe 1000Fr. Projeler için okul idaresi maaliyeti karşılar İstenilen Uygulamalar için bütçe tahsisi
Eksiklikler, Yeterlilik ve Mevzuat	Eksiklikler yok Karşılıklı diyalog ile faaliyet Okul idare ile görüşme ve veli desteği Mevzuat yeterli ve uygulanmakta Velilerden aidat ve benzeri yardım toplanmalı	İdare velileri bilgilendirme gecikmesi Mevzuat uygulanmakta Öfke kontrollü gençler Veli bilgilendirme parentu-app-uygulaması Sağlıklı Beslenme ve Korona çalışmaları

Tablo 6’da OAB başkanlarının yanıtları karşılaştırıldığında, her iki ülkede yılda 1 kez seçimlerin gerçekleştirilmesi açısından benzerlik göstermektedir. Türkiye OAB 5 asıl 5 yedek üyeden oluşup aralarından başkan seçilirken, İsviçre okul aile birliği üyeleri seçimi 4 veli 2 öğretmen ve nadiren okul idaresinden, herkese açık demokratik oylama ile gerçekleştirilerek farklılık göstermektedir. Türkiye’de OAB’lerde maddi şartların yetersizliği ön plandayken, İsviçre’de OAB velilerin isteklerini okul idaresine sunmak ile ön plana çıkarak farklılaşmaktadır. Birlik başkanlarına yönelik sorular ve alınan yanıtlar şu şekildedir;

Soru: OAB-başkanlık seçimleri nasıl gerçekleşiyor? Yetkileriniz nelerdir? Yetkileriniz olsaydı neyi değiştirmek isterdiniz?

“Okul idaresinin belirlediği toplantı günü gelen üyeler arasından birlik başkanı seçilerek görevlendirilir” (Tb1).

“Daha fazla yetkim olsaydı, okulun maddi şartların yetersizliğini ortadan kaldırmak isterdim ve maddi imkânları olmayan öğrencilere daha fazla maddi destek sağlamaya çalışırdım” (Tb1).

“Her yıl okul idaresinin belirlediği bir akşam tüm okul çevresine, okul pano ve belediye panolarında duyuru yapılarak demokratik bir oylama ile herkese açık olarak birlik başkanı seçilir. Boşanmış ebeveynlerin olması nedeniyle katılım sağlanması önemsenmektedir. Ayrıca göçmen ailelerin veya yabancı ebeveynlerin olması nedeniyle aralarından temsilci üye bulunması okul için önemli bir faktördür” (İb2).

“Açıksa yetkinin bir önemi yok, biz isteklerimizi okul idaresine iletiriz ve birlikte yapılan istişare sonucu ortak bir yol buluruz veya problemin çözümü için yönetim herkesin yararına olacağı için gerekli değişimi sağlar” (İb2).

Okul aile birliğinin “*katkılar ve organizasyon*” teması altındaki cevaplar karşılaştırıldığında, Türkiye’de OAB’lerin etkinlikleri çoğunlukla kermes gibi kültürel faaliyetler olarak ön plana çıkmaktadır. İsviçre’de OAB’lerin güncel sorunlara, seminerler ve öğrencilerin yararına yönelik çalışmalara ve okulun fiziksel düzenlemesi ve sosyal faaliyetlere yönelik organizasyonlar yapması farklılık oluşturmaktadır.

Soru: Okul ya da öğrencilere ne gibi katkılarınız oluyor? Etkinlik ve faaliyetleri nasıl düzenliyorsunuz?

“Okulumuz adına velilerin katılımı ile bahar şenlikleri, kermes, öğretmenler günü için hediye seçimi, öğrenciler için deneme sınav hediyeleri gibi etkinlikler düzenliyoruz. Yönetimle yapılan istişareler sonucunda velileri alınan kararlarla ilgili bilgilendiriyor ve çalışmalarını başlatıyoruz” (Tb1).

“Güncel sorunları ortadan kaldırmak için çalışmalar yapıyoruz. Özellikle öğrencilerin teneffüs alanında güzel vakit geçirmeleri için yeni tasarımlar ve okul içi ve okul yolu güvenliği ve kendilerine yapılan zorba (mobbing) davranışları ortadan kaldırmak ve madde bağımlılığı için uzmanlarla seminerler düzenliyoruz. Bu alanda veli eğitimleri de düzenliyoruz. Aile-bilgilendirme-web sayfalarından destek alıyoruz. Ayrıca yıllık rutin bir şekilde belirlediğimiz cadılar bayramı, yıldız yürüyüşü, bisiklet tamir günü, hareket-spor günü, meslek seçimlerinde destek gibi çocukları eğlendiren etkinlikler uyguluyoruz” (İb2).

Okul aile birliği başkanlarının “okulda alan ve maliyet” temasına ilişkin yanıtları karşılaştırıldığında, Türkiye’de birliğin çalışmalarını için okulda bir derslik veya alan tahsis edilmediği ifade edilirken, İsviçre’de birliğin çalışmalarını için okulda bir oda veya derslik imkânı sunulmasının belirtilmiş olması açısından farklılaşmaktadır. Türkiye’de OAB bütçesi tahmini hazırlanarak bağış veya kira gelirlerinden elde edilirken, İsviçre’de OAB bütçesinin yıllık 1000fr. olarak belirlendiğinin ifade edilmiş olması açısından her iki ülkedeki uygulamalar farklılaşmaktadır. Başkanlara yöneltilen soru ve yanıtlar şu şekildedir;

Soru: Okulda yapacağınız çalışmalar için bir odanız var mı? Yoksa işlerinizi nerede organize ediyorsunuz? Okuldaki hangi alanları kullanabiliyorsunuz (derslik vb.)? Okuldaki çalışmalar için bütçeniz var mı? Maliyetleri nasıl karşılıyorsunuz?

“Birlik olarak okul için yapacağımız çalışmalarını okul dışında hazırlarız. Okulda bir alanımız yoktur fakat okul saatlerinin dışında bazen öğretmenler odasında toplanırız o da çok nadir” (Tb1).

“Okul idaresi ile yapılan toplantı sonucunda OAB bütçesini belirleriz. Daha sonra okul çevresinden gönüllü bağış ve gelen kiralari değerlendirilmeye alırız” (Tb1).

“Okulda yapacağımız çalışmalar için okul idaresi bir oda veya boş bir derslik tahsis eder (örn. müzik odası). Velilerle arada kahve-çay günleri düzenleme fırsatımız olur” (İb2).

“Okul aile birliği olarak okul idaresinin belirlediği bütçe 1000fr.’dır. Bu bütçe çevresel koşullar sebebiyle her okul için farklı olabilir. Ayrıca zaten okul idaresi uygulamak istediğimiz projeleri sunduğumuzda maddi ihtiyacımızı karşılar” (İb2).

OAB başkanlarının “eksiklikler, yeterlilik ve mevzuat” temasındaki cevapları karşılaştırıldığında, Türkiye’de OAB’lerin eksikliklerinin olmadığı, velilerle diyalog sonucu faaliyetleri gerçekleştirebildikleri ifade edilmiştir. İsviçre’de ise başkan velilerin okul yönetimini bilmediği ve idarenin velileri geç bilgilendirdiği gibi farklı cevaplar vermiştir. Mevzuatın ise yeterli olduğu ve uygulandığının belirtilmiş olması ile iki ülke arasında benzerlik göstermektedir.

Soru: Okuldaki yaptığınız çalışmalarını yeterli buluyor musunuz? Okul yönetiminde eksik gördüğünüz noktalar nelerdir? OAB-Mevzuatında yer alan teorik metinlerin okulda uygulamaya geçmiş olduğuna ve uygulandığına inanıyor musunuz? OAB mevzuatı okul yaşamında uygulanıyor mu?

“Okul aile birliği olarak kendimizi yeterli buluyoruz. Okul idaresi ile istişare yaptıktan sonra velilerin desteği sonucu bazı etkinlik ve faaliyetleri yapabiliyoruz. Başka bir bütçemiz bulunmamaktadır” (TB1).

“Yönetmelikte velilerden aidat toplanırsa okul birliği olarak daha fazla faaliyet yaparız. Örneğin öğrencileri sinemaya götürme imkânımız olur” (TB1).

“Okul aile birliğinin mevzuatı veya kurallar müdürler tarafından bizlere gerekli bilgilendirme yapılır biz de uygulamaya çalışırız” (TB1).

“Eksik bulduğumuz yönlerimiz var tabi ki. Bazı problemlerin çözümleri için hızlı hareket etmek gerekir. Bu durumu okul yönetimi velilere geç bildiriyor. Dolayısıyla çözümde de geç kalabiliyoruz” (İB2).

“Okuldaki rutin çalışmalarımızın dışında, öfke kontrolünü sağlamış öğrencilerin olmasını istiyoruz. Korona virüsü ile ilgili uzman bilgilendirme başlatacağız. Ayrıca yeni bir veli bilgilendirme uygulaması geliştirdik, (parentu) telefonunuza indirebilirsiniz. Velileri desteklemek, korkularını gidermek ve yeterli bilgilendirme sağlayabilmek için elimizden geleni yapıyoruz” (İB2).

“Okul aile birliği mevzuatında yer alan yasal maddeleri veya metinleri ezberle bilmeyiz. Bizim için önemli olan teorik metinlerin okulda uygulanmakta olmasıdır. Mevzuattan ziyade çocukların yararına olan her şey önemlidir” (İB2).

6.5.3. Velilere Yönelik Sorular ve Alınan Yanıtlar

Tablo 7. Öğrenci Velilerinin “İletişim ve Yetkinlik, OAB-Etkinlikler ve Katılım, Veli Beklentilerinin Karşılanması, Yönetimde Eksiklikler ve Bütçe” Temalarına Yönelik Görüşleri

Veli Temalar	Türkiye Kodlar	İsviçre Kodlar
İletişim ve Yetkinlik	Genelde 2 ayda bir veli toplantısı yapılır Her gün ve ne zaman görüşme talep edilirse Velilerden bağışlar toplayarak OAB teslim edilir Okul idaresinin toplantılarına katılır. Öğretmenlerin ihtiyacı için iletişim sağlanır	Yılda 4 toplantı yapılır Ayrıca sorun ve kaygıları her zaman görüşme sağlanabilir Güncel konuların çözümü için projeler Problemlere yönelik çözüm odaklı olmak Veli-Okul iş birliğini sağlamak
OAB-Etkinlikler ve Katılım	Velilerin maddi manevi katılımı sağlanır Kültürel ve milli etkinlikler düzenlenir Kitap-yazarı etkinlikleri düzenlenir Konu uzmanı çağırılır	OAB velilerle ile iş birliği ile aktif katılım sağlayanır Çocukların zorunlu katılımı gereken etkinlikler Çocuklara eğlendirme amacı Sosyal-Bilişsel-Psikolojik Gelişime etkinlikler
Veli Beklentilerinin karşılanması	Velilerin şikayetleri OAB veya idareye aktarılır Okul idaresi dönüş sağlar Eğitim-öğretim kalitesi Eşitsizlik Okul fiziksel ortam düzenlenmesi	Müdürler OAB-veli beklentilerini karşılamaktadır Ödev karşı ve ödevi destekleyen öğretmenler Eğitim-programını öğretmen şekillendirir Çocukların güvenliğinin önemi İletişim önemli
Yönetimde Eksiklikler ve Bütçe	Yönetim-Öğretmen kontrol ve liderlik eksikliği Öğretmen-Yönetici ilişki gevşek Nitelikli ders anlatımı Sınıf bütçesi yok	Değişime, yeniliğe açık ve duyarlı idareci ve öğretmen İnsani ve sosyal değerler eğitimi derslerin eksikliği Sınıfın belirli bütçesi yok, etkinlikleri idare karşılar Müfredat 21’e uyum

Tablo 7’de yer alan velilerin “iletişim ve yetkinlik” temasındaki yanıtları karşılaştırıldığında Türkiye’deki ortaokul velisi 2 ayda bir veli toplantısına katılırken, İsviçre’de ortaokul velisi yılda 4 kez toplantı yapıldığını belirterek farklılık göstermektedir. Her iki veli de diğer velilerle istek üzerine her zaman görüşme sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Velilere yönelik sorular ve alınan yanıtlar aşağıda belirtilmiştir.

Soru: Velilerle ne kadar sıklıkla iletişim sağlıyorsunuz? Yetkileriniz nelerdir, yetkiniz olsaydı neleri değiştirmek isterdiniz?

“Öğretmenlerin istekleri olduğu veya bilgilendirme yapmak istedikleri zaman velilere ben ulaşır ve iletişimi sağlarım” (TV1).

“Velilerden bazı etkinlik veya yapmak istediğimiz faaliyetler için para toplayarak okul aile birliğine teslim ederim” (TV1).

“Güncel sorunlara yönelik çözümlere odaklanırsanız özellikle okul aile komitesiyle birlikte. En önemli yetkin olduğumuz konu veli ve okul iş birliğini sağlayarak iletişimde kalmak” (İV2).

Velilerin “OAB-etkinlikler ve katılım” temasındaki cevapları karşılaştırıldığında, her iki ülkede ortaokulda yetkili veli birliğin etkinliklerine katılım gösterme konusunda aktif katılım gerçekleştirdiklerini belirterek benzer yanıtlar vermişlerdir.

Soru: Okulda yapılan çalışmalardan haberdar mısınız? Okulda Okul Aile Birliğinin düzenlediği faaliyetlere katılıyor musunuz?

“Okul aile birliğinin yapmış olduğu etkinliklere katılım sağlarız ve velileri bilgilendirerek velilerin maddi ve manevi katılımlarını ve desteklerini isteriz. Aşure günü, kermes, yerli malı haftası, öğretmenler günü hediyeleri, uzman görüşleri, kitap imza günleri gibi etkinlikler düzenlenir” (TV1).

“Okul aile birliği ile sürekli etkileşim halindeyiz. Ayrıca öğretmen yazılı veya mail yoluyla velileri bilgilendirir. Özellikle okul kampları ve yüzme kursları çocukların zorunlu katılması gereken etkinliklerdir. Okul adına birlik tarafından okul eğlenceleri çocuklar için hikâye geceleri, oyun günleri, hareket-günleri düzenler. Ayrıca birlik çocukların bilişsel (ödev yapma), sosyal (güç kullanımı) ve psikolojik (motivasyon, ergenlik, sosyal medya) gelişim sürecindeki sorunlara yönelik uzmanlarla etkinlik ve iş birliği sağlanır” (İV2).

Velilerin “veli beklentilerinin karşılanması” temasına ilişkin cevapları incelendiğinde, Türkiye’de ortaokuldaki veli, beklentilerini okul aile birliğine veya idareye aktarabildiğini ve dönüt sağlandığını ifade etmiştir. İsviçre’deki veli de benzer bir yanıt vermiştir. Türkiye’de öğrenci velisi, eğitim-öğretim kalitesi, öğretmenlerin eşitsiz davranışları ve okul temizliği gibi beklentilerinin tam olarak karşılanmadığını belirtirken, İsviçre’deki öğrenci velisi ödevler ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirterek farklılık göstermiştir.

Soru: Velilerin beklenti ve şikâyetlerine yönelik gerekli uygulamalar sağlanıyor mu?

“Velilerin beklentilerini idareye aktararak genelde dönüt sağlanmaya çalışıldığını söyleyebilirim. Bazı seçmeli sınavlarla ilgili sorunları, eğitim-öğretimin kalitesi, öğretmenlerin eşitsiz davranışları ve okulun temizliği spor salonların eksikliği ile ilgili şikâyetleri bildiririm. Yardımcı olmaya çalışıyorlar” (TV1).

“Farklı kültürden velilerin olmasından dolayı değişik sorunlarımız oluyor tabii ki. Okul idaresi beklentileri karşılamaya çalışarak yardımcı olur. Bizim için en önemlisi çocukların güvenliğidir. Ödev verme veya vermeme gibi her öğretmenin farklı düşünceleri olduğu ve eğitim programını işleyişini kendileri şekillendirdikleri için bu konuda veliler açısından sorunlar yaşanıyor. Fakat bu yönde çalışmalar var. Önemli olan karşılıklı iletişimde kalmak” (İV2).

Velilerin “yönetimde eksiklikler ve bütçe teması” kapsamındaki cevapları karşılaştırıldığında, Türkiye’deki veli, idarenin öğretmenlere liderlik yapmaları konusunda yönetimin kontrol eksikliği bulunduğunu belirtirken, İsviçre’deki veli değişime ve yeniliğe açık idareci-öğretmenin önemini ve insani değerlere yönelik derslerin eksik olduğunu vurgulamıştır. Her iki ülkede velilerin verdiği cevaplara göre sınıf bütçelerinin olmadığını belirtmeleri ise benzerlik göstermektedir.

Soru: Her sınıfın ayrı bir sınıf bütçesi var mı? Bütçenin miktarına nasıl karar verip oluşturuyorsunuz? Yoksa sınıf olarak çocuklar için bir etkinlik hazırlığı yapıyor musunuz? Maliyetleri nasıl karşılıyorsunuz? Müdürdan hangi yönde beklentileriniz var? Çatıştığınız noktalar var mı? Yönetimde eksik gördüğünüz noktalar var mı?

“Veli olarak, idareciler öğretmenleri daha iyi yönlendirme ve liderlik yapmalı ve öğretmenlerin sınıftaki tüm çocuklara nitelikli ders vermesini sağlamalı diye düşünüyorum. Velilerin çoğunlukla şikâyetleri öğretmenlerin özel ders vermeleri yönünde. Okul idaresi-öğretmen ilişkisini gevşek buluyorum. Aradaki denge sağlanmalı. Sınıf bütçemiz yok, yapılacak etkinliğe göre eşit miktarda para toplanır” (TV1).

“Şunu söylemeliyim ki idarecinin ve öğretmenlerin değişime ve yeniliğe açık ve duyarlı olması çok önemli çünkü böylelikle farklı problemlere yönelik çözümler üretebiliriz. Tüm öğretmenler müfredat 21’e göre eğitim-öğretim programlarını şekillendirme serbestliği nedeniyle ne kadar uyum gerçekleştirildiğini bilemiyoruz. Derslerde vatandaşlık, yardımlaşma, insanlara değer verme, insan hakları, sosyal yaşam gibi eğitimlerin verilmesini veliler olarak isteriz. Bununla ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Sınıfımızın belirli bütçesi yok fakat öğretmen isterse çocuklara küçük sürpizler hazırlamak için veririz” (İV2).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada Türkiye ve İsviçre (Zürih) Okul Aile Birlikleri arasındaki benzerlikler ve farklıklar öncelikle mevzuatta yer alan şekilleriyle karşılaştırılmıştır. Okul aile birliği yönetim organları her iki ülke de 3 bölümden oluşmaktadır. Türkiye’de OAB başkanlarının seçim sürecinde öğrenci velisi üyeler arasından seçim yapılırken İsviçre’de OAB veliler ve okul çevresine söz hakkı tanıyarak demokratik bir seçim olması üzerinde durmaktadır. Zürich kantonuna bağlı belediyeler toplum tarafından seçilen eğitim müdürlüğü ve okul komitesi ile yoğun iş birliği ve karşılıklı etkileşimde bulunmaları nedeniyle alt yapılarında geniş katılımlı demokratik seçimlere önem vermektedirler. Her iki ülkedeki mevzuata göre veli, okul aile birliği ve okul müdürlüğünün iş birliği sağlaması esastır. Fakat Türkiye’de okul müdürü OAB başkanlık seçimlerinde zorlandıklarını ve OAB

ile ilgili görevlerin yük olarak görüldüğünü ifade etmiştir ki bu mevzuat ve uygulanması açısından velilerin bu kurumu farklı algıladıkları anlamına gelmektedir. Türkiye’deki okul müdürü ile yapılan görüşmeye göre, okul müdürü mevzuatın yetersiz olduğunu ve teoride kaldığını, tam olarak uygulanmadığını belirtmiştir. OAB başkanının yetkilerinin ve okulda faaliyet düzenlemelerinin maddi şartlara göre şekillendiğini söylemesi ve zorlukları ortaya koyması mevzuatın çoğunlukla teoride kaldığının ve OAB’lerin finans sağlama noktasında önemli görüldüğünün bir göstergesi olarak alınabilir. Türkiye’deki veli temsilcisinin ifadeleri de OAB başkanının görüşlerini desteklemektedir. Bu doğrultuda, okul aile birliğinin yönetmelikte yer alan mevzuatın teoride kalması, okul aile birliği görevinin tam olarak anlaşılması ve okul ile ailenin iş birliği sağlamak yerine okulun ya da bazı faaliyetlerin bütçesini oluşturmaya çalışan bir kurum olarak veliler tarafından algılandığı sonucuna varılmaktadır. Akbaşı ve Kavak (2008) yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin eğitimine katkı açısından, OAB’lerin yeterli ilgi ve desteği görmemesi açısından, OAB’nin, okulun program ve eğitimle ilgili yönetmelikleri ve görevleri konusunda velileri aydınlatma derecesi açısından, ayrıca etkinliklerle ilgili velileri bilgilendirme açısından OAB’lerin görevlerini yerine getirmesi noktasında yetersiz ya da zayıf olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar çalışma sonuçları ile de uyumludur. Özdemir (2018) yapmış olduğu çalışmada, OAB’lerin işleyişindeki en önemli sorunlardan birisi olarak finans sağlama yükümlülüğü olduğunu ifade ederek bu çalışma ile benzer sonuçlar elde etmiştir. Buna göre OAB’lerin işleyişi ve finansmanı konusunda ülkemizde farklı ve yeni düzenlemelerin hem akademisyenler hem de politika yapıcılar tarafından tartışılması gerekli görünmektedir.

İsviçre’deki okul müdürü yönetmeliğin genel olarak uygulandığını ifade etmiştir. Ayrıca OAB kurumunun geribildirim organı olduğu belirterek velilerden dönüt almalarının önemini vurgulamıştır. OAB başkanı da yönetmeliğin uygulandığını, yetkinin kimde olduğundan ziyade okul-veli-çocuk yararına çalışmaların yapılmasının söz konusu olduğunu söylemleri ile desteklemiştir. Sadece farklı kültürlerden gelen çocukların velilerine ulaşmakta zorlandıklarını fakat bu alanda çalışmalarda bulduklarını belirtmiştir. Neuenschwander (2008), öğretmenler ve veliler arasında iletişim ve katılımın çocukların yararına yapılması ve istenilen sosyal etkinliklere yönelik çalışmalarda okul ve ailenin iş birliğinin sağlanmasının önem taşımakta olduğunu belirtmiştir. Naepfli ve Quesel (2014)’e göre velilerin çoğunluğu OAB’lerin veli eğitimlerine yönelik çalışma alanında faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Yapmış oldukları çalışmada OAB’lerin çok güçlü görevleri olduğunu ve okul etkinlikleri ve organizasyonlar ile veli ve okul arasında bağı kurmak için önemli bir kurum olduğunu ortaya koyarak benzer sonuçlara ulaşımlardır.

OAB’lerin mevzuatta yer alan görevleri incelendiğinde, Türkiye’de Milli Eğitimin genel amaçları, öğrencilerin Milli değerlere yönelik yetiştirilmesi ve sosyal-kültürel faaliyetler, kütüphane, laboratuvar, atölyeler, spor salonlarının kullanımı ulusal ve uluslararası projelere katılım gibi faaliyet görevleri vurgulanmasına rağmen, uygulamada OAB başkanı ve veli temsilcisi ile yapılan görüşmeler sonucunda yapılan faaliyetlerin kermes, bahar şenliği, geziler, Milli bayramlar, uzmanlık günleri gibi sınırlı etkinlik çalışmaları olduğu görülmüştür. Albez ve Ada (2017) yapmış oldukları araştırmada, okul aile iş birliğinde karşılaşılan güçlüklerle ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinden, tüm paydaşların arasındaki iş birliğinin ve katılımın istenilen seviyede olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu istenen seviyede olmama durumu da netice olarak mevzuatta ifadesini bulan görevlerin gerçekleştirilebilmesi için OAB’lerin yeterince güçlü ve derinlikli olmalarının önünde bir engel oluşturuyor olabilir.

İsviçre’deki OAB ile ilgili mevzuat genel amaçları açısından incelendiğinde, velilerin okul ile iletişimi, etkinlik ve duyurulardan haberdar olması ve okulun fiziksel alan tasarımına önem verilmesi şeklinde maddeleri içermektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda da OAB ve velilerin okulun fiziksel ortamını düzenlemeye yönelik çalışmaları gerçekleştirdiği, özellikle teneffüs alanlarının tasarlanması, okul içi ve okula gidiş-geliş yolunun güvenliğinin sağlanmaya çalışıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca İsviçre’deki OAB başkanı, ulaşamadıkları ailelere yönelik internet-sayfalarından yararlanmaları için yönlendirme yaptıkları ve veli-uygulama programları (aplikasyon) geliştirdiklerini ifade etmiştir. Oelkers, (2012) yapmış olduğu çalışmada, okullarda aile kurumlarının ailelerin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesindeki kaçınılmaz gerekliliğini belirterek ailelere yönelik eğitim içerikli web-sayfaları düzenlenmesinin dijital çağın en yararlı online yardımları olduğunu ve özellikle sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı ailelere destek olduğunu ve okulun niteliğini ve kalitesini arttırmayı amaçlayan web-çalışmaları olduğunu belirtmiştir. Velilere ilişkin benzer online web sitesi ya da aplikasyonların geliştirilmiş olması bu açıdan faydalı sonuçlar doğurabilecektir yorumu yapılabilir.

OAB’lerin mevzuatta yer alan sınırlılıkları incelendiğinde, Türkiye’de OAB’lerin mevzuata aykırı, kişisel çıkar güden, siyasi faaliyetler yapamayacağı ve sosyal etkinliklerin yönetmeliğine aykırı olamayacağı ayrıca üyelere ödeme yapılamayacağı vurgulanmıştır. Yapılan görüşmelerde konu ile ilgili olarak OAB’lerin okulun veli gücü olduğu ve okulların kendi ekonomik bütçelerinin (güçlü) olması ile müdürlerin daha özerk hareket edebileceği

belirtmiştir. Bu doğrultuda çıkar sağlama ya da ödeme yapma gibi hususlar büyük çoğunlukla çözülmüş olacaktır. Fakat burada velilerin okula yardımları açısından ekonomik yükün velilerden alınması ile okulda gerçekleştirilen faaliyetlere velilerin ne kadar dâhil olacakları sorusu gündeme gelecektir.

İsviçre’de OAB’lerin mevzuatta yer alan sınırlılıkları incelendiğinde, velilerin ve birliğin müfredat değişikliği, eğitim-öğretim program içerikleri değişikliği ve sınıf-fiziksel değişiklikler ve okul personeli değişikliklerinde yetki sahibi olamayacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca okula giden tüm öğrencileri kapsayan öğrenci problemleri ile ilgilenme yetkisine sahip olabileceklerini bildirerek eşitlik ve adalet ilkesini özümsemektedir. Bu nokta ile ilgili olarak yapılan görüşmeler sonucunda sağlıklı beslenme, hareketin önemi, güncel konularda bilgilendirme ve sosyal hayat ile ilgili gelişim programlarına daha erken yaş öğrencilerinin dâhil edilmesinin eğitim sisteminde yer alması için çalışmalar yapılması gerektiği üzerinde durmaktadırlar. Ayrıca her ne kadar müfredat değişikliği konusunda yetkileri olmasa da insani değerler ve yardımlaşma gibi derslerin müfredatta olması gerektiğini ifade ederek ahlaki değerlere yönelik ihtiyacı belirtmişlerdir.

OAB’lerin mali durumu ve gelirleri açısından mevzuat incelendiğinde, Türkiye’de OAB’lerin gelirleri bağış, sosyal etkinlikler, kantin işletme gelirleri ve diğer gelirlerden elde edilerek okul aile birliği başkanı tarafından veya okul aile birliği başkan yardımcısı tarafından toplanarak banka hesabına yatırılarak gerçekleştirilmektedir. OAB başkanı ve veli temsilcisi ile yapılan görüşme sonucunda okul ve sınıf bütçelerinin olmadığını, gönüllü bağışları kabul ettiklerini belirterek bu durumu onaylamışlardır. Müdür ise toplanan bağışlara ve velilerin yardımlarına göre etkinlik düzenlediklerini, bu nedenle güçlü velinin güçlü okul demek olduğunu belirterek uygulamada OAB amaçlarının ve faaliyetlerinin maddi desteğe göre şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Türkiye’de OAB’lerin işleyişinin ve etkililiğinin, ekonomik seviyesi yüksek veya düşük çevreye ya da bu anlamda avantajlı ya da dezavantajlı okullara göre değişebileceği ön görülebilir. Bu durum aynı zamanda öğrenciler açısından eğitimde fırsat eşitsizliğini gündeme getirmektedir. Aslanargun vd. (2016) yapmış oldukları çalışmada, ekonomik olarak iyi durumda olan ailelerin çocuklarının eğitim fırsatlarının daha yüksek ve başarı düzeylerinin de daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu sonuç çalışmamızdaki OAB gerçekleri ile de ilintilidir ve örtüşmektedir.

İsviçre’de OAB’lerin gelirleri okul yönetimi tarafından yıllık bütçe belirlenerek sağlanmaktadır. OAB’nin ihtiyaçları doğrultusunda okul idaresi, okul materyallerini kullanma izni ve derslik tahsis etme durumundadır. Bu noktada yapılan görüşmeler sonucunda okul idaresinin yıllık olarak okul aile birliğine 1000fr. bütçe belirlediği tespit edilmiştir. Her okul bütçeyi kendi şartlarına göre belirlemektedir. Ayrıca projeler ve okulda yapılacak uygulamalar için okul idaresi maliyeti karşılamaktadır.

Araştırmada sonuç olarak, Türkiye OAB mevzuatı ile İsviçre (Zürih) OAB mevzuatı arasında birçok benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra araştırmada görüşmeye dâhil edilen müdür, OAB başkanları ve velilerin görüşlerine göre mevzuatın uygulama boyutu hakkında cevaplar elde edilmiştir. Türkiye’de okul yönetiminin ekonomik açıdan yeterli bütçesinin olmaması ve sonuç olarak OAB’ye bütçe sağlayamaması ve OAB aracılığı ile velilerden maddi destek sağlıyor olması sonucu iki ülke OAB’lerinin işleyiş arasındaki en temel farklardan birisini oluşturmuştur. Her iki ülkede OAB’lerin işleyişine ilişkin diğer temel farklılık ise Türkiye’de mevzuatın teoride kalması, veliler tarafından yeterince bilinmemesi nedeniyle gerçek işlevini yerine getirememesi ve sonuç olarak velilerin OAB’lere ilişkin görevlerden kaçınması gibi bir sonuç ortaya konmuş olması olmuştur. İsviçre’de ise her ne kadar mevzuata göre OAB’lerin eğitim programları üzerinde bir yetkisinin olmadığı ifade edilmişse de velilerin farklı taleplerini yine de dile getirdikleri görülmüştür. Ayrıca iki ülkede OAB’lerin pratikteki amaçları açısından bakıldığında da İsviçre’de farklı kültürler ya da sosyo-ekonomik sınıfların sürece dâhil edilmesi ve öğrencilerin güvenliği konuları önemsinirken Türkiye’deki OAB’lerin öncelikle kendi işleyişlerine dair problemlerinin ön planda olduğu ve maddi açıdan daha aktif olmaya çalıştıkları görülmüştür.

Türkiye ve İsviçre’de (Zürih) okul aile birliklerini her iki ülkedeki mevzuatı ve sahadan uygulamacıların görüşlerini esas alarak karşılaştırmayı hedefleyen bu çalışmada İsviçre’de bir kantonun çalışmaya dâhil edilmiş olması ve nitel veri toplanan çalışma grubunun nispeten küçük olması sebebi ile çalışma sonuçlarının genellemelere uygun olmaması bu araştırmanın sınırlılıklarındandır.

Türkiye’de okul aile birliği kurumuna yönelik algıların ölçülmesi ve gerçek amaçların paydaşlarca daha iyi anlaşılması ve uygulanabilmesi için veli ve öğretmenlere dönük çalışmalar yapılabilir. Türkiye okul aile birliğinin yapılanma ve işleyişinin özellikle ekonomik açıdan tekrar gözden geçirilmesi ve yapılandırılması önerilebilir. Okul aile birliği çalışmalarının ekonomik etkinlikler ağırlıklı olmaktan çıkıp mevzuatta belirlenen hedeflere daha uygun hale getirilmesi için çalışmalar yapılabilir.

İsviçre’nin farklı kantonları ya da farklı gelişmiş ülkelerin okul aile birliği sistemleri ve işleyişleri hakkında farklı çalışmalar yapılarak hem ilgili literatüre katkıda bulunulabilir hem de eğitimde politika yapıcılarına veri sağlanabilir. Bu çalışma nitel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Farklı desenlerde çalışmalarda okul aile birliği kurumunun yapı ve işleyişine dair daha çeşitli ve zengin veriler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞLI, Sait ve KAVAK, Yüksel (2008), "*Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri*", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.19, ss.1-21.
- AKBAŞLI, Sait ve TURA, Belgin (2019), "*Okul Aile Birlikleri Okullara Ne Getirdi? Neyi Değiştirdi?*", **OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, S.14(20), ss.1747-1768.
- ALBEZ, Canan ve ADA, Şükrü (2017), "*Okul-Aile Ortaklığı: Güçlükler, Beklentiler, Gereksinimler, Öneriler*", **Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi**, S.5(2), ss.1-18.
- ALCARAZ, Melissa (2020), "*Beyond Financial Resources: The Role of Parents' Education in Predicting Children's Educational Persistence in Mexico*", **International Journal of Educational Development**, S.75, ss.1-10.
- APAYDIN, Çiğdem (2018), "*İsviçre Eğitim Sistemi*", **Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri** (Ed. Ali Balcı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara, ss.293-309.
- ARAL, Neriman, KANDIR, Adalet ve CAN YAŞAR, Münevver (2000), **Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları**, Yapa Yayınları, İstanbul.
- ARI, Asım (2006), **İsviçre (Basel) Okul Sistemi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- ASLANARGUN, Engin, BOZKURT, Sinan ve SARIOĞLU, Selma (2016), "*Sosyo Ekonomik Değişkenlerin Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerine Etkileri*", **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.9(27/3), ss.201-234.
- BİLDUNGSDIREKTION (2018), **Bildungssrechtliche Kommission Kanton Zürich**, bi.zh.ch. (Erişim Tarihi: 18.12.2018).
- BÖTTCHER, Wolfgang (2003), "*Familie und Schule*", **Die Kooperation von Familie und Schule Forschungsbefunde aus den USA**(Ed. Hans Brügelmann, Argyro Panagiotopoulou), Leske und Budrich Verlag, Opladen, ss.128-132.
- BRÜHLMANN, Jürg ve STAEHELİN, Christine (2017), **Schule Und Eltern Gestaltung der Zusammenarbeit**, Dachverband Lehrerinnen und Lehrer Schweiz.
- CUMALIOĞLU, Vechiye Nuray (2007), "*Sosyal Sigortalarda Kız Çocuklarının Sosyal Güvenliği*", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DOĞAN, İsmail (2012), **Eğitim Sosyolojisi**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- ELTERNREGLEMENT (2010), **Elternreglement Schulgemeinde 55. Bildungsdirektion Kt. Zürich**, vsa.zh.ch (Erişim Tarihi: 03.08.2020).
- EPSTEIN, Joyce L. (1995), "*School/Family/Community Partnerships: Caring For The Children We Share*", **Phi Delta Kappan**, S.76(9), ss.701-712.
- EPSTEIN, Joyce L. (2011), **School, Family and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools**, Westview Press, the USA, 2nd. Edition.
- ERDEM, Cahit, ATAR, Cihat ve KOÇYİĞİT, Mehmet (2019), "*Pre-Service Teacher Education: Focusing on Turkey*", **Current Studies in Pre-Service Teacher Education** (Cihat Atar, Hakkı Bağcı), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle Upon Tyne, ss.1-16.
- ERGÜN, Mustafa (2015), **Eğitim Felsefesi**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 5. Baskı.
- ERTÜRK, Selahattin (1988), "*Türkiye’de Eğitim Felsefesi Sorunu*", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.3, ss.11-16.
- FEND, Helmut (2009), **Neue Theorie der Schule**, Springer, Fachmedien Wiesbaden GmbH, Wiesbaden.

- GEMEİNDEAMT, Direktion der Justiz und des Innern (2018), **Handbuch zur Gesetzgebung Über Die Politischen Rechte**, www.zh.ch (Erişim Tarihi: 22.12.2020).
- GENERALSEKRETARIAT (2014), **Schweizerische Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirektion, Elternmitwirkung**, www.edk.ch (Erişim Tarihi: 03.08.2020).
- GESETZSAMMLUNG, Z (1999), "*Lehrpersonalgesetz 412.31*", **Bildungsdirektion Kt. Zürich: zhlex.zh.ch** (Erişim Tarihi: 10.05.1999).
- GÖKÇE, Birsen (1976), "*Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme* ", **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, S.8(1-2), ss.46-67.
- GÜVEN, İsmail (2015), **Türk Eğitim Tarihi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 6. Baskı.
- KAYIR, Gökhan (2018), "*Türkçe Türk Kültürü Dersi'nde Görev Temelli Etkinliklerin İsviçre'de Yaşayan Türk Çocuklarının Akademik Başarı ve Motivasyonlarına Etkisi*", **Doktora Tezi**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- KAPPLER, Christa ve SCHAEER, Patricia (2019), **GeRo21: Reflexion von Geschlecht und Rollen-Umsetzung des Lehrplans 21**, Paedagogische Hochschule Zürich, S.1-19. www.phzh.ch (Erişim Tarihi: 22.12.20).
- KOÇYİĞİT, Mehmet (2018), "*Eğitimin Bilimsel Temeli*", **Eğitim Bilimine Giriş** (Ed. Asım Arı), Eğitim Yayınevi, Konya, ss.207-234.
- MEMDUHOĞLU, Hasan Basri ve YILMAZ, Kürşad (2019), **Yönetimde Yeni Yaklaşımlar**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 3. Baskı.
- MERRIAM, Sharan B. (2013), **Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber** (Çev. Selahattin Turan), Nobel Yayınları, Ankara.
- MEYER, Thomas (2018), "*Wie das Schweizer Bildungssystem Bildungs- und Lebenschancen Strukturiert*", **Veröffentlichte Doktorarbeit**, Universitaet Basel, Germany.
- NAEPFLI, Jasmin ve QUESEL, Carsten (2014), **Yerel Okul Komitesi ve Aile Katılımı: Statü ve Gelecekteki Beklentiler**, Institut Forschung und Entwicklung NW, ss.9-11. www.irf.fhnw.ch (Erişim Tarihi: 03.08.2020).
- NEUENSCHWANDER, Markus P., LANFRANCHİ, Andrea ve ERMERT, Claudia (2008), **Spannungsfeld Schule-Familie**, Eidgenössische Koordinationskommission für Familienfragen (EKFF).
- OECD (t.y.), **PISA 2018 Results**, https://www.oecd.org/pisa/Combined_Executive_Summaries_PISA_2018.pdf (Erişim Tarihi: 14.11.2020).
- OELKERS, Jürgen (2012), **Eltern und Schule Eine Notwendige Kooperation**, Zürich Eltern, www.ife.uzh.ch (Erişim Tarihi: 03.08.2020).
- ÖZAKPINAR, Yılmaz (2018), **Bir Medeniyet Teorisi, Kültür ve Medeniyete Yeni Bir Bakış**, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 5. Baskı.
- ÖZDEMİR, Yusuf (2018), "*Okul - Aile İşbirliğinin Geliştirilmesine Yönelik Yönetici Görüşleri*", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZGÜN, Özkan (2013), "*Çocukların Aileleri ile Çalışma*", **Aile Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı** (Ed. Yaşare Aktaş Amas), Vize Yayıncılık, Ankara, ss.181-196.
- PATTON, Michael Quinn (2002), **Qualitative Research and Evaluation Methods**, Sage Publications, Thousand Oaks. Cal.
- SAYIN , Önal (1999), **Aile Sosyolojisi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- TÜİK (t.y.), **2019 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları**, TÜİK Yayını, Ankara, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2019-33705&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.11.2020).
- TÜRKOĞLU, Adil (1998), **Karşılaştırmalı Eğitim Dünya Örneklerinden Örneklerle**, Baki Yayınevi, Ankara.

- VOLKSSCHULAMT (t.y.), **Disziplinmassnahmen und Elternpflichten**, Kanton Zürich <https://vsa.zh.ch/internet/bildungsdirektion/vsa> (Erişim Tarihi: 03.08.2020).
- VURAL, Birol (2004), **Aile-Okul Birlikteliği**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2. Baskı.
- WOLTER, Stefan C. (2018), "*Obligatorische Schule*", **Schweizerische Koordinationsstelle für Bildungsforschung**, SKBF Bildungsbericht Schweiz, ss.31-51.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2018), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 11. Baskı.

1739 sayılı **Milli Eğitimin Temel Kanunu** (24.06.191973 tarih ve 14574 sayılı Resmi Gazete).

Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği (09.02.2012 tarih ve 28199 sayılı Resmi Gazete).

Ek 1: Çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular

Okul Müdürüne Yönelik Sorular:

1. Velilerden ve okul aile birliğinden beklentileriniz nelerdir? Beklentiler gerçekleşiyor mu?
2. Gönüllülerden bağış kabul ediyor musunuz?
3. Okuldaki okul aile birliğinin veya velilerin organizasyonlara ve talep ettikleri çalışmalara ne kadar destek veriyorsunuz?
4. Okul aile birliklerini veli-okul ilişkisi açısından gerekli ve yararlı buluyor musunuz?
5. Veli ve okul aile birliklerin isteklerini karşılayabiliyor musunuz?
6. Veli ve okul aile birliklerin çalışmalarına ne kadar bütçe ayırıyorsunuz?
7. Okul aile birliklerinde eksik gördüğünüz noktalar nelerdir?
8. Okul Aile birliği ile ilgili mevzuat sizce yeterli mi? Çalışıyor mu? Uygulamada problemlere sebep oluyor mu? Oluyorsa, önerileriniz nelerdir?

Okul Aile Birliği Başkanına Yönelik Sorular:

1. OAB-Başkanlık seçimleri nasıl gerçekleşiyor?
2. Yetkileriniz nelerdir? Yetkileriniz olsaydı neyi değiştirmek isterdiniz?
3. Okul ya da öğrencilere ne gibi katkılarınız oluyor?
4. Etkinlik ve faaliyetleri nasıl düzenliyorsunuz?
5. Okulda yapacağımız çalışmalar için bir odanız var mı? Yoksa nerede organize ediyorsunuz?
6. Okuldaki hangi alanları kullanabiliyorsunuz (derslik vb.)?
7. Okuldaki yaptığımız çalışmaları yeterli buluyor musunuz?
8. Okuldaki çalışmalar için bütçeniz var mı? Maliyetleri nasıl karşılıyorsunuz?
9. Okul yönetiminde eksik gördüğünüz noktalar nelerdir?
10. OAB-Mevzuatında yer alan teorik metinlerin okulda uygulamaya geçmiş olduğuna ve uygulandığına inanıyor musunuz? OAB mevzuatı okul yaşamında uygulanıyor mu?

Sınıf Veli Temsilcisine Yönelik Sorular:

1. Velilerle ne kadar sıklıkla iletişim sağlıyorsunuz?
2. Yetkileriniz nelerdir, yetkiniz olsaydı neleri değiştirmek isterdiniz?
3. Her sınıfın ayrı bir sınıf bütçesi var mı? Bütçenin miktarına nasıl karar verip oluşturuyorsunuz? Yoksa: Sınıf olarak çocuklar için bir etkinlik hazırlığı yapıyor musunuz? Maliyetleri nasıl karşılıyorsunuz?
4. Okulda yapılan çalışmalardan haberdar mısınız?
5. Okulda Okul Aile Birliğinin düzenlediği faaliyetlere katılıyor musunuz?
6. Velilerin beklenti ve şikâyetlerine yönelik gerekli uygulamalar sağlanıyor mu?
7. Müdürden hangi yönde beklentileriniz var?
8. Yönetimde eksik gördüğünüz noktalar var mı?